

Katedra: Katedra sociálních studií a speciální pedagogiky

Studijní program: Speciální pedagogika

Studijní program: Speciální pedagogika pro vychovatele
(kombinace)

MÉDIA A AGRESIVITA DĚTÍ

MEDIA AND CHILDREN AGGRESSION

MEDIEN UND AGGRESSIVITÄT DER KINDER

Bakalářská práce: 09–FP-KSS-1026

Autor:

Kateřina Kováčová

Podpis:

.....

Adresa:

U Mlékárny 456/6

460 01, Liberec XI – Růžodol I

Vedoucí práce: Prof. PhDr. Karel Rýdl, CSc.

Konzultant:

Počet

stran	slov	obrázků	tabulek	pramenů	příloh
65	13140	1	2	26	3

V Liberci dne: 30. 11. 2010

TECHNICKÁ UNIVERZITA V LIBERCI

FAKULTA PŘÍRODOVĚDNĚ-HUMANITNÍ A PEDAGOGICKÁ

Katedra sociálních studií a speciální pedagogiky

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(pro bakalářský studijní program)

pro (kandidát): Kateřina Kováčová
adresa: U Mlékárny 456, 460 01 Liberec XI-Růžodol
studijní obor (kombinace): Speciální pedagogika pro vychovatele
Název BP: **Média a agresivita dětí**
Název BP v angličtině: **Media and Children Aggression**
Vedoucí práce: prof. PhDr. Karel Rýdl, CSc.
Konzultant:
Termín odevzdání: 15. 4. 2010

Poznámka: Podmínky pro zadání práce jsou k nahlédnutí na katedrách. Katedry rovněž formulují podrobnosti zadání. Zásady pro zpracování BP jsou k dispozici ve dvou verzích (stručné, resp. metodické pokyny) na katedrách a na Děkanátě Fakulty přírodovědně-humanitní a pedagogické TU v Liberci.

V Liberci dne 20. 3. 2009

děkan

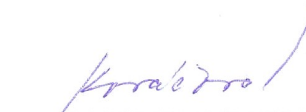

vedoucí katedry

Převzal (kandidát): KATEŘINA KOVÁČOVÁ

Datum: 12. 5. 2009

Podpis:

Název BP: MÉDIA A AGRESIVITA DĚTÍ

Vedoucí práce: prof. PhDr. Karel Rýdl, CSc.

Podpis:.....

Cíl: Zjistit míru přímého a nepřímého vlivu médií na agresivitu dětí prvního stupně. Zjistit rizikové faktory a možnosti prevence v oblasti mediálního působení na děti.

Požadavky: Studium odborných literárních a jiných zdrojů zdrojů.
Formulace teoretických východisek.
Projektování průzkumu.
Sběr dat.
Interpretace dat a následná formulace závěrů a případné návrhy dalších opatření.

Metody: Dotazníková metoda a analýzu produktů lidské činnosti

Literatura: BURTON, Graeme - JIRÁK, Jan. Úvod do studia médií. 1. vydání. Brno : Barrister a Principal, 2001. 391 s. ISBN 80-85947-67-6.

JIRÁK, Jan - KÖPPLOVÁ, Barbara. Média a společnost. 1. vydání. Praha: Portál, 2003. 207 s. ISBN 80-7178-697-7

THOMPSON, John B. Média a modernita-Sociální teorie médií. 1. vydání. Praha: Univerzita Karlova, 2004. 219 s. ISBN 80-246-0652-6

Říčán, Pavel - Pithartová, Drahomíra. Krotíme obrazovku. 1. vydání. Praha: Portál, 1995. 62 s. ISBN 80-7178-084-7

Prohlášení

Byla jsem seznámena s tím, že na mou bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, zejména § 60 – školní dílo.

Beru na vědomí, že Technická univerzita v Liberci (TUL) nezasahuje do mých autorských práv užitím mé bakalářské práce pro vnitřní potřebu TUL.

Užiji-li bakalářskou práci nebo poskytnu-li licenci k jejímu využití, jsem si vědoma povinnosti informovat o této skutečnosti TUL; v tomto případě má TUL právo ode mne požadovat úhradu nákladů, které vynaložila na vytvoření díla, až do jejich skutečné výše.

Bakalářskou práci jsem vypracovala samostatně s použitím uvedené literatury a na základě konzultací s vedoucím bakalářské práce a konzultantem.

V Liberci dne: 30. 11. 2010

Kateřina Kováčová
vlastnoruční podpis

Poděkování

Na tomto místě děkuji především prof. PhDr. Karlu Rýdlovi, CSc. za čas, podnětné nápady a energii, které věnoval vedení této diplomové práce.

Název bakalářské práce: Média a agresivita dětí

Název bakalářské práce: Media and children aggression

Jméno a příjmení autora: Kateřina Kováčová

Akademický rok odevzdání bakalářské práce: 2010/2011

Vedoucí bakalářské práce: Prof. PhDr. Karel Rýdl, CSc.

Anotace

Bakalářská práce se zabývá problematikou médií a agresivity dětí.

Tato práce je rozdělena na dvě části – teoretickou a empirickou. Teoretická část je pak rozdělena do tří základních kapitol. První kapitola se zabývá tématem agresivního chování, definicemi agrese, agresivity, hostility, druhy agrese a agresivity, možnými faktory, které způsobují agresivní chování, a popisuje základní teorie agresivního chování. Druhá část se zabývá pojmy socializační proces, komunikace a rozebírá mediální problematiku. Dále charakterizuje základní druhy médií a masmédií a jejich vliv na společnost. Třetí část praktické části obsahuje způsoby prevence mediálního vlivu, jako možného faktoru, který ovlivňuje dětskou agresivitu. Praktická část se snaží pomocí kvalitativního výzkumu zmapovat zastoupení médií ve volném čase dětí podle různých hledisek.

Klíčová slova: agrese, agresivita, hostilita, teorie agresivity, komunikace, socializační proces, média, masmédia, prevence, rodina, volný čas, volnočasové aktivity, mediální výchova

Thesis title: Media and children aggression

Name and surname: Kateřina Kováčová

Academic year of submission: 2010/2011

Thesis supervisor: Prof. PhDr. Karel Rýdl, CSc.

Abstract:

The Thesis deals with media issues and aggression of children.

This Thesis is divided into two parts – theoretical and empirical ones. The theoretical part is then divided into three main chapters. First chapter concerns the topic of aggressive behavior, definition of aggression, aggressivity, hostility, types of aggression and aggressivity, possible factors that cause aggressive behavior and describes a fundamental theory of aggressive behavior. Second part deals with terms of socialized process, communication and analyses media issues. Furthermore it describes basic types of media and mass media and its influence to society. Third part of practical section contains ways to prevent the media affect as a possible factor that influences children aggression. Through qualitative survey the practical part is trying to monitor involvement of media in children free time in accordance to different points of view.

Keywords: aggression, aggressivity, hostility, theory of aggression, communication, socialized process, media, mass media, prevention, family, free time, free time activities, media education

Titel der Bachelorarbeit: Medien und Aggressivität der Kinder

Vor- und Nachname des Autors: Kateřina Kováčová

Akademisches Jahr der Abgabe der Bachelorarbeit: 2010/2011

Leiter der Bachelorarbeit: Prof. PhDr. Karel Rýdl, CSc..

Annotation:

Die Bachelorarbeit beschäftigt sich mit dem Thema der Medien und Aggressivität der Kinder.

Diese Arbeit ist in zwei Teile gegliedert – den theoretischen und empirischen Teil. Der theoretische Teil besteht aus drei Grundkapiteln. Das erste Kapitel beschäftigt sich mit dem Thema des aggressiven Verhaltens, mit der Definition der Aggression, Aggressivität, Hostilität, mit den Aggressions- und Aggressivitätstypen, potentiellen Faktoren, die das aggressive Verhalten verursachen, und beschreibt Grundtheorien des aggressiven Verhaltens. Der zweite Teil beschäftigt sich mit den Begriffen Sozialisierungsprozess und Kommunikation und setzt sich mit der Medienproblematik auseinander. Es werden auch grundsätzliche Medien- und Massenmedientypen und ihr Einfluss auf die Gesellschaft beschrieben. Weiter enthält der praktische Teil Möglichkeiten, wie man den Medieneinfluss – als einen Aggressivität der Kinder potentiell hervorruhenden Faktor – vorbeugen kann. Im praktischen Teil wird es versucht, eine Übersicht über die Rolle der Medien in der Freizeit der Kinder nach verschiedenen Gesichtspunkten durch qualitative Forschung zu bilden.

Stichwörter: Aggression, Aggressivität, Hostilität, Theorie der Aggressivität, Kommunikation, Sozialisierungsprozess, Medien, Massenmedien, Vorbeugung, Familie, Freizeit, Freizeitaktivitäten, Medienerziehung

Obsah

Úvod	12
TEORETICKÁ ČÁST	13
1. Základní pojmy	13
1. 1. Agrese	13
1. 1. 1. Dělení agrese	14
1. 2. Agresivita	15
1. 3. Hostilita	16
2. Základní teorie agresivity	17
2. 1. Freudova teorie	17
2. 2. Lorenzova teorie	17
2. 3. Teorie frustrace	18
2. 4. Teorie agrese jako naučeného chování	18
3. Možné příčiny agresivity	20
3. 1. Genetické příčiny	20
3. 2. Frustrující situace	20
3. 3. Naučená agresivní reakce na určité situace	20
4. Faktory ovlivňující agresivitu	20
4. 1. Stres	21
4. 2. Zážitky v dětství	21
4. 3. Biologické faktory	21
4. 4. Návykové látky	22
5. Dětská agresivita	22
5. 1. 1. Vliv rodiny	22
5. 1. 2. Sourozenci	23
5. 1. 3. Fyzické tresty	23
5. 1. 4. Vrstevníci	23
5. 1. 5. Působení agresivních modelů	24
6. Pojem socializační proces, komunikace a média	25
6. 1. Socializační proces	25
6. 2. Komunikace	25
6. 2. 1. Základní formy komunikace	25
6. 2. 2. Modely komunikace prostřednictvím médií podle Burtona a Jiráka (2001)	26

7. Média.....	26
7. 1. Hlavní funkce médií	27
7. 1. 1. Socializační	27
7. 1. 2. Kulturní.....	27
7. 1. 3. Informační.....	27
7. 1. 4. Zábavná.....	28
7. 1. 5. Politická	28
7. 2. Mediální norma.....	28
7. 3. 1. Kognitivní účinek	28
7. 3. 2. Citový účinek	29
7. 3. 3. Vyvolání fyziologických reakcí	29
7. 3. 4. Vliv na chování publika	29
7. 4. Základní dělení médií.....	29
7. 4. 1. Média: primární, sekundární	29
7. 4. 2. Média: horká, chladná	29
7. 5. Masmédia.....	30
7. 5. 1. Charakteristické rysy masové komunikace.....	30
7. 5. 2. Výčet základních masmédií	31
8. Prevence	33
8. 1. Kvalitní rodinná mediální výchova	33
8. 1. 1. Omezování volného času tráveného s médii.....	34
8. 1. 2. Výběr kvalitních programů zahrnující vědomou selektivitu v mediální konzumaci.....	34
8. 1. 3. Uvědomělé rodičovské chování v roli modelu.....	34
8. 1. 4. Vytvoření vhodného mediálního prostředí	35
8. 1. 5. Společná mediální konzumace a komunikace o mediálních obsazích, zvyšování mediální gramotnosti dítěte.....	35
8. 2. Mediální výchova ve školách	35
EPIRICKÁ ČÁST.....	36
9. Výzkum	36
9. 1. Cíle výzkumu.....	36
9. 2. Metodologie výzkumu.....	36
9. 3. Charakteristika výzkumného vzorku (respondentů)	36
9. 4. Charakteristika škol.....	37

9. 5. Stanovené hypotézy.....	38
9. 6. Průběh šetření.....	38
9. 7. Vyhodnocení hypotéz.....	55
9. 8. Závěry šetření.....	56
9. 9. Moje doporučení	57
Závěr	57
Použité zdroje.....	58
Seznam grafů	60
Seznam tabulek	60
Seznam příloh	60
Přílohy	61
Příloha 1 – Dotazník rozdáváný žákům 4. a 5. tříd základní školy	61
Příloha 2 – Model vlivu sledování televize na agresí dítěte	63
Příloha 2 – Model vlivu sledování televize na agresí dítěte	64
Příloha 3 – Práce s počítačem – potenciál počítačové gramotnosti.....	65

Úvod

Dnešní doba přináší různá úskalí, jedním z nich je možný vliv médií na lidskou agresivitu. Velký problém spatřuji především v tom, že se objevuje stále více agresivního chování u dětí a mladistvých. Otázkou je, zda na tento růst má vliv vnější faktor médií. Se vstupem televizního vysílání se touto otázkou začali intenzivněji zajímat vědci. Za posledních několik desítek let po zavedení televizního vysílání a rozvoje internetu bylo provedeno mnoho výzkumů, kterými se vědci snažili objasnit možný vliv sledování televizního násilí na agresivitu jedinců. Přestože nebyl dosud přisouzen sledování násilných pořadů nebo hraní počítačových her přímý vliv na agresivní chování, tak se dá říct, že je to pouze jeden z faktorů, který má zásadní vliv na agresivní chování.

Hlavním cílem práce je uvést čtenáře do problematiky agresivního chování a mediální problematiky, zjistit rizikové faktory a možnosti prevence v oblasti mediálního působení. Dalším cílem je zjistit do jaké míry média vstupují do života dětí, jako možný faktor, který negativně ovlivňuje jejich chování.

Práce je rozdělena na dvě části. Teoretická část práce je pak rozdělena do tří základních kapitol. První kapitola se zabývá tématem agresivního chování, definicemi agrese, agresivity, možnými faktory, které způsobují agresivní chování, a popisuje základní teorie agresivního chování. Druhá část rozebírá mediální problematiku a charakterizuje základní druhy médií a masmédií a jejich negativní vliv na společnost. V této části jsou dále přiblíženy pojmy jako socializace a komunikace. Poslední třetí část teoretické části obsahuje návrh způsobů prevence negativního vlivu mediálního násilí na jedince. Empirická část především mapuje vztahy dětí k masmédiím a jejich volnočasové aktivity, to vše v rámci průzkumu, který byl proveden mezi žáky 4. a 5. tříd na vybraných základních školách v Libereckém kraji.

TEORETICKÁ ČÁST

1. Základní pojmy

Pojmy agrese/agresivita/hostilita

Ač se může zdát, že tyto pojmy mají téměř stejný význam, tak opak je pravdou.

1. 1. Agrese pochází z latinského slova „aggressio“, což v doslovném překladu znamená útok nebo výpad. (Edelsberger, 2000) Martínek (2009) definuje pojem agrese jako jednání, jímž se projevuje násilí vůči některému objektu, nebo nepřátelství a útočnost s výrazným záměrem ublížit druhým. Podle Hartla (1993) je agrese nepřátelství, útok nebo útočnost vůči osobě, věci nebo překážce a slouží k uspokojení potřeby. Agrese se může projevovat otevřeně nebo být potlačena, být přesunuta, být ritualizována nebo symbolizována. Agresivní chování se nejvýznamněji projevuje při získávání potravy, při obraně území, při získávání sexuálního partnera nebo při vlastní obraně. (Hartl, 1993)

Agrese není jen výsadou lidské společnosti, agresivní jsou živočichové i rostliny. Podle Ericha Fromma (2007) rozeznáváme dva základní typy agresivity, a to buď druh „**benigní**“, což je jakási obranná reakce jedince, rostliny nebo zvířete v ohrožení jeho existence. Druhým typem je agrese „**maligní**“, což je zlá agrese – kruté chování nebo destruktivita. Tento typ agrese se na rozdíl od zvířat a rostlin projevuje pouze u lidí, nemá žádný účel a pouze uspokojuje touhu a rozkoš. Člověk na rozdíl od zvířat může být vrahem. Zvířata a rostliny samy od sebe nezaútočí, když nejsou životně nebo biologicky ohroženy.

Čermák (1999) definoval agresi jako udílení škodlivého podnětu druhé osobě se záměrem jí ublížit s očekáváním, že averzivní podnět dosáhne svého cíle.

Agrese obsahuje velice široké spektrum projevů. Můžeme ji pokládat jak za násilné chování, tak za asertivní chování.

1. 1. 1. Dělení agrese

V pracích sociálních psychologů se můžeme setkat s různými typy dělení agrese. Obecně se dá agrese rozdělit na tři základní kategorie: přímá – nepřímá, fyzická – verbální, aktivní – pasivní. Kombinací těchto kategorií vzniklo následující rozdělení. (Čermák, 1998)

Fyzická aktivní přímá agrese

Je to ubližování oběti. Agresivní jedinec využívá fyzickou převahu nad obětí a různými způsoby ji ponižuje. Ve školách se s touto formou agrese můžeme setkat především ve formě šikany.

Fyzická aktivní nepřímá agrese

Již z názvu je zřejmé, že se na tomto druhu agrese nepodílí jedinec přímo, ale využívá komplice, který za něj agresivní čin vykoná. Původce agrese pouze plánuje agresivní čin a následně zpovzdálí dohlíží nad výkonem tohoto činu.

Fyzická pasivní přímá agrese

Je to v podstatě fyzické bránění vybranému jedinci k určitému dosažení jeho cílů. V praxi to znamená, že agresor ničí oběti pomůcky, nezbytné k jeho práci, například znehodnocování psacích potřeb, trhání sešitů.

Fyzická pasivní nepřímá agrese

Tento druh představuje odmítnutí jakéhosi nepsaného pravidla ve společnosti. Například neuvolnit místo v lavici spolužákovi, pomoci handicapovanému spolužákovi v překonávání různých překážek, které by bez pomoci nezvládl.

Verbální aktivní přímá agrese

Agresor svoji oběť zesměšňuje, ponižuje různými nadávkami před okolím.

Verbální aktivní nepřímá agrese

Do tohoto druhu agrese můžeme zahrnout pomluvy, jejichž hlavním cílem je poškodit. Agresor útočí na svoji objekt nepřímo přes další osoby. Do této kategorie můžeme také zařadit také tzv. symbolickou agresi, kterou užívají skladatelé, spisovatelé a další umělci.

Verbální pasivní přímá agrese

Je to nereagování na otázky. Agresor ignoruje jakékoli pokusy o navázání komunikace druhého jedince.

Verbální pasivní nepřímá agrese

Společnost si nevšímá agresivního jednání a nezastane se oběti.

1. 1. 2. Stupně agrese (Hartl, 1993)

I. STUPEŇ

Skrytá, myšlenková agrese – probíhá pouze v mysli jedince a neprojevuje se navenek. Je to například nepřátelství.

II. STUPEŇ

Agrese projevující se navenek verbálně bez fyzického kontaktu – nadávka, vulgární slova, výhrůžky.

III. STUPEŇ

Fyzická agrese projevující se ničivým chováním – vandalismus, bouchání dveřmi, rozbíjení věcí.

IV. STUPEŇ

Fyzická agrese projevující se fyzickým napadením druhé osoby – šikana

1. 2. Agresivita

Agresivitu lze obecně definovat jako tendenci nebo sklon k agresivnímu chování v různých podobách. (Hartl, 1993)

Tento pojem je odvozen z latinského výrazu „agressivus“, což v překladu znamená útočnost nebo vnitřní pohotovost k agresi. Dále se dá agresivita definovat jako schopnost shromažďovat síly k pokusu o dosažení určitého cíle a schopnost jedince vzdorovat těžkostem. (Martínek, 2009)

Agresivita patří mezi charakteristické znaky a projevy jedince. Každý z nás je vybaven určitou dávkou agresivity, a to především z důvodu vlastní ochrany před společnostmi. Jedinec s nízkou dávkou agresivity je většinou ve vypjatých situacích schopný nějakého kompromisu vedoucího ke smíru. Naopak jedinec s vysokou mírou agresivity není tohoto schopen a je velice urážlivý, vztahovačný, okolí s ním komunikuje s obtížemi a ve společnosti je neoblíbený. Zdravá dávka agresivity je pro člověka velmi důležitá, je to jakýsi pohonný motor pro postup kupředu, snahu být

lepší než ostatní. Zdravá soutěživost může posílit autoritu a sebevědomí. (Martínek, 2009)

Agresivita lidí se liší od agresivity zvířat. Lidé, na rozdíl od zvířat, používají agresivitu k vlastnímu užítku.

Fromm (2007) uvedl k lidské agresivitě: „Člověk se však liší od zvířat tím, že je vrahem. Je jediným primátem, který zabíjí a týrá příslušníky svého druhu bez biologického nebo ekonomického důvodu a pociťuje při tom uspokojení“.

1. 2. 1. Základní druhy agresivity podle Nováka (1996):

➤ Obranná agresivita

Je to reakce na bezprostřední hrozbu. Pomáhá živému tvorů ubránit se proti útočníkům, kteří ho fyzicky napadnou nebo ho ohrožují zbraní.

➤ Rodičovská agresivita

Je to určitý druh obranné agresivity. Rodiče chrání své děti před ohrožením. Tato agresivita má velký význam pro přežití a zachování rodu a není výsadou otce ani matky, vždy záleží na druhu živočicha.

➤ Soutěživá agresivita

S tímto druhem agresivity se setkáváme dennodenně. Jak již bylo zmíněno v předchozí kapitole, je to základní hnací motor lidí. Díky soutěživé agresivitě se snažíme stále zlepšovat, abychom porazili kolegy v práci, vyhráli ve sportovních odvětvích nebo prostě byli lepší než ostatní.

1. 3. Hostilita

Určitě se nedá opomenout pojem, který souvisí s agresivním chováním – **hostilita**. Tento výraz má mnoho významů, ale nejčastěji má význam nepřátelského postoje vůči sobě nebo jiným jedincům. Často se projevuje agresivitou a vyvolává žárlivost, závist nebo některé duševní choroby (Hartl, 1993).

2. Základní teorie agresivity

2. 1. Freudova teorie

Sigmund Freud nevěnoval agresivitě při svých studiích pudu chování zvláštní pozornost, až do té doby, kdy se začal věnovat sexuálnímu pudu a pudu sebezáchovy. Tyto pudy následně považoval za nejdůležitější a nazval je jednotným pojmem – pudy života. Protipólem těchto pudů je opačný pud, který se snaží život rozkládat a vracet ho do původního anorganického stavu. Tento pud nazval Freud pudem smrti. Freud rozlišil tři základní druhy agresivity. Agresivitu obranou, agresivitu k uspokojení rozkoše a agresivitu, která má napomoci k uspokojení touhy po moci. Závěrem jeho teorie je, že člověk je hnán ničícími impulsy a buď je míří sám proti sobě, nebo proti jiným a tomuto jevu se nemůže příliš bránit. U normálních jedinců je běžné, že je pro zdraví organismu nutné, aby jedinec agresivitu určitými způsoby ventiloval. (Fromm, 2007)

2. 2. Lorenzova teorie

Tato teorie spočívá v tom, že se agresivní energie hromadí v jedinci, tato energie se následně uvolní buď v důsledku nějakého podnětu, nebo samovolně. Podle Lorenze je agresivita vrozeným vnitřním stavem a ne pouze reakcí na působení vnějších podnětů. Lorenz tvrdí, že agrese je jakýsi pohonný mechanismus lidstva, ale bohužel se lidské společnosti neprojevuje jako u zvířat tím, že jejich agresivní chování vede k výběru „lepšího“ samce v rámci zachování druhu nebo k ochraně samic a mláďat, ale představuje hrozbu, která už nepůsobí v rámci přežití druhu. Nutno zdůraznit, že Lorenz na rozdíl od Freuda ve svých studiích zkoumal převážně chování živočichů. Lidské chování zkoumal pouze na sobě nebo na svých blízkých. Jeho teorie agrese je také nazvána instinktivistická. (Fromm, 2007)

Obě dvě teorie tvrdí, že je důležité, aby se nahromaděná agresivní energie vybila v určité akci a ne samovolně nebo vůbec. Nahromadění agrese bez následného uvolnění může způsobovat různé duševní choroby a může vést až k tomu, že tuto agresi jedinec namíří proti sobě. Také mají tyto teorie společné to, že se agrese velmi těžko ovládá a obávají se toho, že v budoucnu bude agresivní energie neovladatelná. (Fromm, 2007)

2. 3. Teorie frustrace

Tato teorie poukazuje na to, že k agresivnímu chování dochází tehdy, když je jedinec frustrovaný ve snaze dosáhnout nějakého cíle a tím uspokojit své potřeby. Pokud se jedinci nedaří dosáhnout svých cílů, tak nedochází k agresivnímu chování. Všechny reakce na frustraci nemusí být výhradně agresivní, může docházet k pasivnímu stavu, který může vést až k depresivním stavům. L. Berkowitz rozšířil tuto teorii tím, že tvrdil, že agrese není vyvolána přímo frustrací, ale strachem, k jehož odstranění využívá jedinec agrese. Například, pokud se jedinci nepodaří integrovat do skupiny, může být jeho reakce agresivní. (Hayesová, 1998)

2. 4. Teorie agrese jako naučeného chování

Tuto teorii bych ráda hlouběji rozebrala, jelikož se dotýká nosného tématu mé bakalářské práce.

Hlavním představitelem této teorie je A. Bandura. Z hlediska času je to nejnovější teorie a tvrdí, že společnost se naučila agresivnímu chování, protože se jí to jednoduše vyplatí. Lidé se učí agresivnímu chování především pozorováním a napodobováním situací, které vidí kolem sebe. Lidé přejímají modely chování společnosti, ve které žijí nebo které jim společnost v různých formách nabízí. Společnost nabízenými vzorci chování stanovuje normy v dané společnosti a s přijetím těchto norem se jedinec do ní začleňuje. S tím souvisí také možné negativní působení médií na osobnost jedince. Dnešní média nabízejí velké množství vzorců chování v různých situacích, s nimiž se může jedinec identifikovat a používat je. (Hayesová, 1998)

Bandura se agresí zabýval již od jeho psychologické činnosti. Podle něj se na vzniku agrese podílí **tzv. observační učení**, což je zástupné učení, které je napodobováno. Komplikované vzorce chování jedince mohou být způsobeny tím, že je jedinec tzv. okouká od živých nebo symbolických modelů. (Nekonečný, 2009)

Podle Bandury je většina toho, co se děti naučí, získána napodobováním a imitací dospělých nebo prostřednictvím symbolů. Jedinec nejdříve pozoruje jednání a posléze se může dostat do situace, kde naučené chování použije a pokud mu toto jednání přinese nějaký užitek, tak ho bude opakovat. Observační učení je ovládáno

základními čtyřmi subfunkcemi – pozornostní, představovou, motivační a implementační. (Šed'ová, 2007)

Janoušek (2000) uvádí, že Bandura na svých zkoumáních doložil význam tří základních činitelů, které ovlivňují agresi při naučeném chování. Je to:

- averzní zkušenost (negativní a špatně emocionálně prožitá zkušenost jedince)
- předvídané zisky
- pozorování jiných agresorů

Bandura prováděl řadu zkoumání. Například zjistil, že pokud děti sledují film, ve kterém jiné děti beztrestně dosahují určitých cílů pomocí agrese, tak se u těchto dětí zvyšuje frekvence výskytu agrese. (Plichtová, 2003)

Eibl-Eibesfeldt (1979, in: Nakonečný, 2009) dochází k závěru, že lidská agrese je výhradním produktem výchovy. Toto tvrzení zdůvodňuje tím, že existují neagresivní kultury (indiánský kmen Hopi, Eskymáci a jiní). Například Eskymáci se hádají ve formě zpěvu, ale spory vedou ve formě „fackovacích duelů“.

Čermák (1998) poukazuje na to, že primárním zdrojem socializačních podnětů je rodina. Prostřednictvím vzájemné interakce s rodiči se dítě učí, jak se chovat k jiným lidem. Uvádí, že to, **co se dítě naučí v rodině, je základem, který uplatní v období adolescence a následně i v dospělosti**. Čermák (1998) krom jiného také poukazuje na rizikový faktor neúplné rodiny.

F. Merz (1966, in: Nekonečný, 2009) a další autoři tvrdí, že je agrese naučená reakce a mění se pod vlivem zkušenosti podle následujících podmínek:

- ⇒ druhu a četnosti agresivního způsobu chování
- ⇒ emocionálních kvalit, které přináší jedinci agresivní chování
- ⇒ okolností, v nichž se agresivní chování projevuje
- ⇒ instrumentální hodnoty

Jako zásadního činitele rozvoje agresivity u jedince tento autor uvádí odměňování a trestání agresivního chování okolím. Jako příklad uvádí instrumentální agresivitu – pokud se jedinci tato metoda bude vyplácet a bude úspěšná, může se trvale fixovat

a postupně se stát určitou sociální technikou, kterou může jedinec uplatňovat v určité situaci na určitém jedinci

3. Možné příčiny agresivity

Proběhlo mnoho výzkumů zkoumajících příčiny agresivního chování. Výsledkem je, že agrese je kombinace různých vlivů. Suchý (2007) uvádí podle Wendta tři základní prvky, které se podílejí na vzniku agrese:

3. 1. Genetické příčiny

Řada autorů uvádí, že až 60% agresivního chování způsobuje dědičnost. Příčina se hledá v rodině jedince a můžeme mít dva různé typy. Jedinec se chová agresivně, přestože rodinní příslušníci se chovají normálně, tudíž rodinné prostředí je nepatologické. Z tohoto důvodu se může přisuzovat agresivita jedince jako geneticky podloženou biologickou abnormalitu.

Druhým typem je, že agresivní jedinec žije v rodinném prostředí, kde je většina příslušníků agresivní. Přestože v tomto případě nemůžeme vyloučit faktor společenského prostředí, dá se předpokládat určité riziko společného genetického faktoru. (Martínek, 2009)

3. 2. Frustrující situace

Frustrace je psychický stav, kdy je jedinci znemožněno uspokojit svoje potřeby a cíle. Tento stav ve většině případů vede k agresivnímu chování jedince. Krom toho může frustrace vést jedince k úniku do fantazie, případně do nemoci.

3. 3. Naučená agresivní reakce na určité situace

Jedinec při agresivním jednání používá určitý naučený vzorec sociálního chování, který od někoho nebo někde odpozoroval.

4. Faktory ovlivňující agresivitu

Agresivita je z hlediska psychicko-sociálního chování jev multifaktoriální, tudíž ji může vyvolat velké množství vzájemně se prolínajících faktorů jako je hlučné

prostředí, horko, dav, vzrušení, různé mocenské skupiny, narušení osobní zóny jedince, úraz hlavy atd. (Jandourek, 2008).

Níže je výčet nejčastějších faktorů.

4. 1. *Stres*

Stres způsobuje to, že centrální nervová soustava reaguje příkazem „bojuj“ nebo „uteč“. Vždy záleží na druhu situace, která jedince stresuje.

4. 2. *Zážitky v dětství*

Psychické nebo fyzické násilí prožité v dětském věku může jedince doprovázet až do dospělosti. Je velmi pravděpodobné, že tento jedinec bude agresivní chování aplikovat na svých dětech stejně jako jeho rodiče.

4. 3. *Biologické faktory*

- Agresivita součástí nervového systému tzv. psychopatie

Tito jedinci mají velmi nízkou psychickou odezvu na stresující situace. Z biologického hlediska je tepová frekvence pomalá a pokožka se nepotí ani nejeví jiné projevy. Takové lidi násilí vzrušuje méně než běžné jedince nebo je naopak pro ně násilí jediný druh vzrušení.

- Vysoká hladina hormonu testosteronu

Rita Atkinson (2003) uvádí, že dalším biologickým faktorem, který může zvyšovat agresivitu, je vyšší hladina mužského hormonu testosteronu. Toto tvrzení dokládá studií na více než 4400 amerických veteránech. Podle krevních vzorků výzkumníci zjistili, že veteráni, kteří měli vyšší hladinu testosteronu, měli často v anamnéze uvedenu agresivitu.

Z výše uvedeného Atkinsonová (2003) usuzuje, že do určité míry má agresivita biologické základy a je pudem.

- Nízká hladina tzv. hormonu dobré nálady – serotoninu, případně vysoká hladina hormonu dopaminu

Serotonin navozuje pocit pohody a klidu a ovlivňuje část mozku, kde je zakódováno racionální chování. Nízká produkce způsobuje nespavost, deprese, útlum. Vinař

(1995) uvádí, že se v těle sebevrahů nebo pachatelů násilných trestných našla velmi nízká koncentrace tohoto hormonu.

Vinař (1995) dále uvádí, že pokud v těle jedince vzroste hladina hormonu dopaminu, tak začne být dominantnější a bývá vztahovačný. V některých případech tento stav vede k bludům nebo halucinacím.

- Organické poškození mozku

Mezi hlavní oblasti, které souvisí s agresivitou, patří limbický systém a mozková kůra. Limbický systém se skládá z mnoha propojených struktur, které zapříčiňují agresivní chování. Jedná se především o hippocampus, který zmírňuje agresi a amygdalu, jejíž jádra jsou zdrojem impulzů, které posilují agresivní chování. Jakékoli poškození frontálních laloků, zapříčiňuje zvýšenou vnímavost na podněty z okolí, což může způsobit častou změnu nálad, nadměrnou vzrušivost nebo impulzivní agresi. Kůra mozková je spojena se sociálním učením. K poškození kůry mozkové může dojít v kterémkoli období vývoje jedince. V prenatálním období například při úrazu matky nebo medikamentózní léčbě matky, v perinatálním období může dojít k poškození při protahovaném nebo klešťovém porodu, v postnatálním období může poškodit mozek zánětlivé nebo horečnaté onemocnění nebo jakýkoli úraz hlavy, kdy dojde k poškození frontálních oblastí mozku. U těchto případů je nutná psychiatrická péče a medikamentózní léčba jedince. (Martínek, 2009)

4. 4. Návykové látky

Je známo, že konzumace alkoholu nebo jiných návykových látek může způsobovat antisociální chování doprovázené agresivitou. Příkladem může být agresivní chování při abstinenčních stavech nebo při shánění prostředků na nákup drogy.

5. Dětská agresivita

Agresivní chování mezi dnešními dětmi je častý jev. Původ tohoto chování je různý.

5. 1. Faktory způsobující agresivní chování v dětském věku (Čermák, 1998)

5. 1. 1. Vliv rodiny

Níže nalezneme čtyři různé vlivy, které jsou spojovány s dětskou agresí

- ⇒ NEGATIVISMUS MATKY

- ⇒ PERMISSIVITA MATKY

- ⇒ POUŽÍVÁNÍ NÁSILNÝCH NEBO HRUBÝCH VÝCHOVNÝCH TECHNIK
(fyzické trestání, vyhrožování)

⇒ TEMPERAMENT DÍTĚTE

Obecně lze říci, že u chlapců se projevuje agresivní chování ve větší míře než u dívek. Čermák (1998) uvádí, že podle Olweusova výzkumu jsou nejvíce agresivní prchliví chlapci, kteří vyrůstají v nepříznivém rodinném prostředí. Z pohledu dalšího rozvoje agresivity se uvádí, že je největší riziko rozvoje agresivního chování u chlapců, kterým je tolerováno agresivní chování rodiči a je jim poskytnuta velká svoboda.

5. 1. 2. Sourozenci

Agresivita mezi sourozenci se vyskytuje poměrně často. Většinou se vyskytuje u sourozenců, mezi kterými je velký věkový rozdíl a projevuje se ve věku od 14 do 16 let. Vměšování rodičů do agresivních sourozeneckých konfliktů se nedoporučuje, jelikož to zvyšuje vzájemnou agresivitu. Pokud rodič musí do konfliktu vstoupit, jak z důvodu fyzického nebo psychického násilí, tak odborníci doporučují vyhýbat se fyzickému trestání dětí. Výzkumy také ukazují, že se agresivita mezi sourozenci snižuje, pokud jedinci tráví čas s vrstevníky. (Čermák, 1998)

5. 1. 3. Fyzické tresty

Čermák (1998) přisuzuje negativní vliv na agresivitu dětí především fyzickým trestům. Jako velice častá výchovná technika jsou užívány zejména u mladších dětí. Násilí jako trest a jeho hodnocení jako spravedlivé a přiměřené je vždy ovlivňováno danou kulturou (Kobin, 1981, in: Čermák, 1998). Fyzické násilí vůči dětem ze strany rodičů je užíváno ve většině kultur.

Fyzické tresty mají značnou nevýhodu v tom, že trestající rodič nebo vychovatel působí na dítě jako agresivní model, který svojí sociální a psychickou blízkostí působí na pozdější agresivní vybavení trestaného dítěte.

5. 1. 4. Vrstevníci

Je známo, že agresivní děti jsou oblíbené mezi vrstevníky (Dodge, 1983, in: Čermák, 1998). Z toho se dá vyvodit, že děti, které tráví hodně času se svými vrstevníky, si posilují agresivitu.

5. 1. 5. Působení agresivních modelů

➤ Živé agresivní modely

Čermák (1998) uvádí, že rodina je pro dítě základem agresivního chování. Pokud členové rodiny mezi sebou používají agresivní chování, je velmi pravděpodobné, že toto chování bude dítě aplikovat při interakci s jinými lidmi nebo v budoucnu na svých partnerech.

➤ Agresivní modely v masmédiích

Děti velice často napodobují agresivní modely chování, které vidí v televizi. Proběhla řada výzkumů, které tuto hypotézu potvrdily. Napodobování agresivního chování se u jedince nestává součástí kognitivní výbavy. Dítě stejně jako dospělý jedinec se mohou zachovat stejně jako sledovaný model anebo se zachovat tak, jak si myslí, že by se jejich model v dané situaci zachoval. U jiných dětí může sledování agresivních podnětů vést k bázlivosti. (Říčan, Pithartová, 1995).

Časté modely agresivního chování v televizním vysílání děti přejímají a postupně jsou přesvědčeny, že toto chování je normální a přípustné. Realistické zobrazení agrese vede dětské i dospělé diváky ke skutečnému napodobování agresivního modelu a identifikace s ním. Pokud jsou jedinci vystaveny velkému množství mediálního násilí, mohou se u nich vyskytnout potíže v rozlišování reality od fikce. To může mimo jiné taky způsobit znecitlivění vůči skutečným projevům bolesti a utrpení druhých.

Atkinsonová a kol. (2003) uvádí, že proběhla řada studií, zkoumajících napodobování agresivního modelu sledovaného v televizi. Došli k závěru, že většina těchto studií je korelačních. Na základě těchto studií vyvodili, že čím více chlapci v devíti letech sledovali agresivní pořady, tím více se u nich projevovala agresivita v 19 letech. Atkinsonová a kol. (2003) dále poukazuje na to, že tento úkaz se neprojevoval u dívek. Obecně lze říci, že je agresivní chování u dívek posilováno ve společnosti méně než u chlapů.

6. Pojem socializační proces, komunikace a média

6. 1. Socializační proces

Socializace je proces, pomocí něhož si jedinec osvojuje vzory chování a společenské role (Kot'a, 2004). Proces socializace je velice široký, míru socializace jedince ovlivňuje společnost, ve které se jedinec nachází. Základní funkcí socializace je vzájemná interakce jedince s druhými lidmi. Vyspělý jedinec v rámci procesu socializace je ten, kdo na sebe dokáže pohlížet tak, jak ho vidí druzí.

Socializační proces má za úkol tři základní cíle. Docílit toho, aby jedinec dokázal ovládat své impulzy. Připravit jej na přebírání určitých rolí ve společnosti. Uvést jedince do systému významů dané kultury. (Šedřová, 2007).

Základní socializační proces, který může mít určitý vliv na agresivní chování jedince, je observační učení, o kterém jsem se již zmiňovala v kapitole „teorie agrese“.

6. 2. Komunikace

Komunikace se ve společnosti vyvíjí spolu se společností. Čím je společnost vyspělejší, tím také využívá modernější způsoby komunikace. Komunikaci můžeme definovat, jako proces vzájemného předávání informací v sociálním kontextu pomocí různých prostředků (Vágnerová, 2004). Komunikace probíhá buď verbálně, nebo neverbálně. Hartl (1993) z psychologického pohledu vymezuje pojem komunikace jako přenos myšlenek, emocí, postojů a jednání od jednoho jedince k druhému.

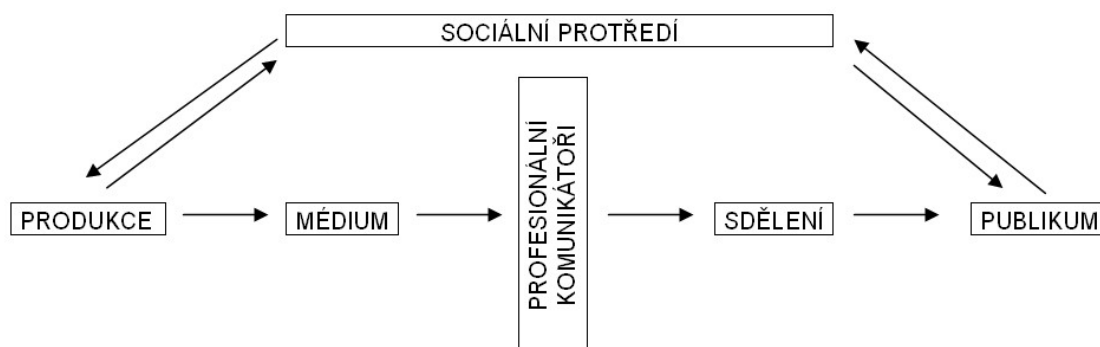
6. 2. 1. Základní formy komunikace

Nekonečný (2009) uvádí tři základní formy komunikace:

- 1. Verbální komunikace** (mluvení nebo psaná řeč v užším slova smyslu),
- 2. Meta-nebo paralingvistické znaky** (hlasová intonace např. ironie v hlase),
- 3. Nonverbální komunikace** (mimika a kinetika, tzv. „řeč těla“, gesta, vokální znaky např. smích, pláč a další)

Způsob komunikace v dané společnosti, vždy odráží vyspělost společnosti, její normy a pravidla.

6. 2. 2. Modely komunikace prostřednictvím médií podle Burtona a Jiráka (2001)

Publikum je v přímém kontaktu se svým sociálním prostředím, současně o svém sociálním prostředí dostává sdělení přes profesionální komunikátory.

7. Média

V současné době je pojem média velice často užíván v různých odvětvích. Dá se říci, že kdo v dnešní době ovládá média, tak ovládá svět.

Média jsou prostředky komunikace ve společnosti. Termín „médium“ vychází z latiny a znamená prostředek, prostředník nebo zprostředkovatel. S tímto termínem se můžeme setkat v různých oborech jako je fyzika, chemie, biologie, výpočetní technika nebo sociologie. V rámci sociologie se setkáváme především s termínem „médium komunikační“, což znamená zprostředkování nějakého sdělení. (Jirák, Köpplová, 2003)

Modernizace počítačových technologií, čím dál větší nabídka televizních vysílání a stále se snižující ceny výpočetní techniky vedou k tomu, že si počítač a přístup k internetu může dovolit téměř každý. Kdo z mladé generace nemá profil na Facebooku, je tzv. out.

Průzkumy také ukazují, že se stále zvyšuje počítačová gramotnost dětí. V roce 2005 vypracovala společnost STEM/MARK pro Ministerstvo informatiky ČR průzkum počítačové gramotnosti. (Tuček, 2005). Na základě tohoto průzkumu bylo zjištěno, že 27 % obyvatel České republiky ve věku 18–60 let je počítačově gramotných. Nejlépe se umístila věková skupina obyvatel 15–17 let, která dosáhla 55 %. Oproti tomu nejhůře dopadli senioři, a to podílem 2 %. (Příloha č. 3)

S tímto rozvojem se také objevují názory poukazující na možný vliv mediálního boomu na agresivní chování společnosti. Za posledních několik let byly vypořádávány značné posuny v hodnotovém systému společnosti, především dětí a mládeže. Podle statistik Ministerstva vnitra České republiky z roku 2001 páchá čím dál víc dětí trestnou činnost. V daném roce spáchaly děti tři a mladiství osm vražd. Čím dál víc se objevují nové společensky nebezpečné jevy páchané právě dětmi (Suchý, 2007). Důležité je také poukázat na promyšlenost a rafinovanost těchto trestných činů. Některé televizní stanice přitom vysílají pořady, které jsou hotovou učebnicí pro mladé zločince. Proto vzniká otázka, zda jsou média jednou z příčin stále se zvyšující agresivity dětí a mladistvých.

7. 1. *Hlavní funkce médií*

Burton a Jiráček (2001) vymezili následující funkce médií:

7. 1. 1. Socializační

Moc médií spočívá především v tom, že se podílejí na socializaci jedince, začleňování ho do společnosti, formování jeho osobnosti. Díky tomu se neustále společnost formuje a mění. Díky této funkci se ve společnosti přetvářejí normy. Média dokáží měnit jednání a uvažování společnosti. Média nastavují společnosti tzv. zrcadlo. Toto je hlavním důvodem snah o ovládnutí médií.

7. 1. 2. Kulturní

Burton s Jiráčkem (2001) usuzují, že média podávají společnosti odraz dané kultury, tím udržují a předávají dál danou kulturu. Tato funkce podporuje vůli po změně a růstu v kulturní oblasti.

7. 1. 3. Informační

Společnost se může díky médiím dozvědět informace ze všech míst světa, a to velkou rychlostí. Dokáže živě sledovat volbu prezidenta Obamy, pohřeb princezny Diany nebo ekologickou katastrofu úniku ropy do Tichého oceánu. Díky této funkci může společnost na tyto informace reagovat různými způsoby a vytvořit si určitý pohled na společenskou, geografickou nebo politickou strukturu světa.

7. 1. 4. Zábavná

Média nabízejí společnosti rozptýlení a možnost se odklonit od vážných sociálních problémů a nerovnosti ve společnosti. Tato funkce může mít negativní dopad, tím, že televizní realita může vytvořit zkreslený pohled na realitu skutečnou.

7. 1. 5. Politická

Díky médiím si společnost může vytvořit určitou představu o politických událostech, tématech a aktivitách. Média mají schopnost upoutat pozornost, takže dokáží vyzdvihnout událost, kterou společnost dosud nevnímala nebo nepovažovala za důležitou. Díky této funkci jsou společnosti nenásilně vnucovány politické autority, které rozhodují o jejich budoucnosti

7. 2. Mediální norma

Jelikož v dnešní době hrají média značnou roli, tak je potřeba kromě základní normy společenské také vymezit normu mediální. Podle Vágnerové (2004) tato norma zahrnuje vše, co je opakovaně a často zajímavým způsobem prezentováno společnosti jako normální či standardní. Vyrovnat se těmto normám není snadné, mohou sloužit jako vzor či ideál.

Vágnerová (2004) dále upozorňuje, že média mohou mimo jiné negativně ovlivňovat například postoj společnosti k násilí. Negativní informace mají převahu nad pozitivními a to může ve společnosti zvyšovat toleranci k násilí a agresivitě především u dětí a mládeže.

7. 3. Účinky médií a jejich dopad na společnost/ jedince (Jirák, Köpplová, 2003)

7. 3. 1. Kognitivní účinek

Média mají schopnost nabízet společnosti různé podněty, jež je možné se naučit. Nabízejí jedincům řadu představ a poznatků, které si je možné zapamatovat a použít v budoucnosti. To má na jedince pozitivní přínos z hlediska vyhledávání potřebných informací a k lepší orientaci ve světě, k řešení různých běžných praktických problémů a podobně. Jedinci mohou díky médiím relaxovat při zábavných vysíláních nebo sportovních či hudebních pořadech. Důležité je zmínit to, že přestože se může zdát, že jde o činnost pasivní, tak kognitivní (poznávací) proces stále běží a jedinec podvědomě vysílání médií vnímá a pasivně se učí. Tohoto účinku využívají

především reklamy, které se tak snaží nenápadně jedince zmanipulovat. Na základě výzkumů (Atkin, 1982 in: Jiráček, Köpplová, 2003) bylo zjištěno, že pokud je jedinec dlouhodobě vystaven působení televizních reklam se mohou změnit jeho postoje například k stravovacím návykům či k pojetí krásy.

7. 3. 2. Citový účinek

Jiráček a Köpplová (2003) uvádějí, že média mohou vyvolávat širokou škálu citových odezev, od slabších, jako je smutek, až po silnější, jako je vztek nebo slast. Obsahy sdělení, které se snaží způsobit u jedince silné citové odezvy, jak v pozitivním, tak negativním slova smyslu, doprovází společnost už od nepaměti.

7. 3. 3. Vyvolání fyziologických reakcí

Sledování napínavého filmu nebo hraní akčních her může u jedinců zvýšit tepovou frekvenci, vyvolat pocení nebo zrychlené dýchání. U některých počítačových her je dokonce upozornění, že je nesmí hrát osoby s epilepsií. Naopak poslech relaxační hudby může jedince uklidnit, uvolnit svaly, zpomalit srdeční tep i dýchání. (Jiráček, Köpplová, 2003)

7. 3. 4. Vliv na chování publika

Jak již bylo zmíněno v kapitole o mediální normě, média ovlivňují společenské hodnoty, jak v pozitivním, tak v negativním slova smyslu. Reklamy dokáží vyvolat v publiku potřebu získat inzerované zboží.

7. 4. Základní dělení médií

7. 4. 1. Média: primární, sekundární

Jiráček a Köpplová (2003) rozdělili média na dvě základní skupiny. **Primární média** jsou určité soustavy znaků a pravidel (řeč, mimika), které zprostředkovávají komunikaci samu o sobě. **Sekundární média** umožňují přenášet komunikace na dálku, nabízí ji v co nejkratším čase a co největšímu možnému počtu osob nebo skupin (telegraf, telefon, rádio, internet a další).

7. 4. 2. Média: horká, chladná

Horká média významně ovlivňují hned několik smyslů najednou, a to díky vydávání zvuku, vysílání obrazu. Je to například televize, kino, rádio a další elektronická

média. Opakem horkých médií jsou **chladná média**, což jsou média, která jsou snadno uchovatelná a přinášejí nám více informací. Příjemce si sám volí tempo a čas přijímání informací. Tato média mají chronologickou posloupnost a logičnost. Mezi chladná média můžeme zařadit především noviny, časopisy, billboardy, různé letáky. Hlavním principem rozpoznání chladných médií od horkých médií je míra množství dat, která rozšiřují smysl, kterým vnímáme médium. (Horrocks, 2002)

7. 5. Masmédia

Na přelomu 19. a 20. století došlo k prudkému vývoji tisku, rozhlasu, filmu a televize a především tato média se stala prostředky masové komunikace – tzv. **masmedií**. Název masová média neboli masmédia vznikl z anglického výrazu „mass media“, což znamená souhrnné sdělovací prostředky. V současné době mezi masmédia můžeme zařadit určitě periodický tisk, televizi, rozhlas nebo internet. (Jirák, Köpplová, 2003)

McLuhan (2000) tvrdí, že rozvoj médií má velký vliv na vztahy mezi lidmi, informace pro ně mají různý význam. V minulosti byla média používána především na zrychlení přenosu informací (telefon, telegram, Morsseova abeceda), nová média „masmédia“ zahrnují společnost velkým množstvím informací, přičemž kvantita přesahuje kvalitu. Výhodou masmedií je, že jsou v dnešní době snadno uchovatelné, a tudíž se mohou bez problému opakovat a distribuovat do různých míst na světě. To umožňuje snadnou manipulaci, a tím i ovlivňování společnosti a její kultury v dobrém či špatném slova smyslu.

Masová komunikace, oproti ostatním druhům komunikace, většinou probíhá jednosměrně. (Thompson, 2004)

7. 5. 1. Charakteristické rysy masové komunikace

Thompson (2004) specifikoval následujících pět charakteristických rysů masové komunikace.

- 1) Technické a institucionální prostředky pro produkci a šíření obsahů
- 2) Komodifikace symbolických sdělení
- 3) Strukturovaný předěl mezi produkcí a příjmem sdělení
- 4) Široká dostupnost mediálních produktů v čase a prostoru
- 5) Obíhání symbolických mediálních sdělení ve veřejnosti

7. 5. 2. Výčet základních masmédií

7. 5. 2. 1. Periodický tisk, noviny

Za první skutečné masové médium můžeme pokládat tisk. Vznik denního tisku byl velice důležitým mezníkem v dějinách moderních masmédií. Dnešní podoba deníků, s mnoha tisíci nebo miliony čtenářů, se poprvé objevila až koncem devatenáctého století. Rozvoj tisku závisel na společenských podmínkách v dané zemi. S vývojem tohoto média se rozvíjely dva základní typy novin. Tradiční seriózní listy, které byly určeny svým obsahem pro majetnější a vzdělanější čtenáře, a masový tisk, který byl určen pro střední a nižší třídu společnosti. (Jirák, Köpplová, 2003)

Tisk soustřeďuje hned několik typů informací najednou – zprávy o událostech, reklamu a zábavu. (Giddens, 1999)

7. 5. 2. 2. Rozhlas

Dá se říci, že předchůdcem televize je rozhlas a po televizi je druhým nejrozšířenějším mas médiem. Rozhlas přenáší jednosměrně a na a dálku zvuk k příjemci. V České republice byla první rozhlasová stanice – „Radiojournal“. (Jirák, Köpplová, 2003)

7. 5. 2. 3. Internet

Toto „nové“ médium podle Burtona (2001) umožňuje celosvětové propojení s minimálními náklady. Díky internetu má společnost přístup k různým textům, obrázkům, hudbě, filmům, hrám nebo zprávám. Na internetu je zkrátka možné najít vše. Informace se na internetu stále aktualizují. Novou módou se stává internetové nakupování. Banky a pojišťovny v rámci úspor zavedly tzv. internetové bankovníctví a pojišťovnictví, což jejich klientům přináší úsporu času a hlavně peněz. Internet přináší uživatelům rychlý přenos dat a komunikace společně s nesčítným množstvím informací a zábavy.

V současné době také dochází k rychlému šíření sociálních sítí jako je například Facebook, Lidé.cz, Líbím se ti a další.

7. 5. 2. 4. Počítačové hry

Tento zábavný fenomén přináší jeho uživateli často klamný obraz reálného prostředí – virtuální realitu. Jejich nebezpečí spočívá v tom, že mohou na jedince působit do takové míry, že přestane rozlišovat reálný svět od toho virtuálního a přizpůsobí se virtuálním normám, které jsou v reálném prostředí nepřijatelné. Mnoho nezralých uživatelů získá dojem, že je jedinec daleko odolnější vůči různým vlivům a buduje falešnou představu o neškodnosti násilí. Počítačové hry na rozdíl od televize umožňují svým uživatelům se aktivně podílet na ději. (Čihák, 2006)

7. 5. 2. 5. Televize

„Televize je nejvlivnější jednolitý zdroj představ dnešního světa.“ (Mander, 2000)

Je jedním z hlavních pilířů dnešní kultury a je bezesporu nejrozšířenějším masmédiem na světě. Tento pojem vznikl ze starořeckého „telé“ (daleko) a latinského „vision“ (vidět). (Smejkal, 1996)

Především díky televizi můžeme sledovat světové dění. Televize je sdělovací prostředek, díky kterému se společnost dovídá o nejrůznějších problémech, situacích ve světě i doma, sportovních nebo společenských událostech apod. S těmito událostmi jsou kromě dospělých seznamovány děti a mládež. Z tohoto důvodu se provádí stále více a více studií zkoumajících možný vliv médií na agresivitu dětí a mládeže. Pro velký úspěch a oblíbenost filmů a seriálů obsahujících násilí je televizní stanice často i opakuje. Televize je plná násilí a některé ze států přistoupily ke kroku, že v určitých hodinách zakazují vysílat pořady s agresivním podtextem.

Podle Dostála (2003) dnešní dítě tráví před obrazovkou průměrně 25 hodin týdně, což je 3,5 hodiny denně. Autor dále uvádí, že český 13letý školák za svůj život viděl v televizi 52 000 vražd, znásilnění a ozbrojených loupeží.

Dnes již existuje velice malé procento domácností, které nevlastní minimálně jednu televizi. Televize se stala nedílnou součástí života společnosti a je nejrozšířenějším druhem mezi médii, proto se jí budu více věnovat.

V České republice se nabídka televizních stanic stále více rozšiřuje, ale dá se říci, že divácky nejsledovanější jsou veřejnoprávní stanice – ČT1, ČT2, Č24, ČT4-Sport

a komerční televize Nova, Prima, Prima Cool, Nova Cinema. Díky digitalizaci televizního signálu mají téměř všechny domácnosti možnost sledovat všechny veřejnoprávní stanice a komerční stanice.

Televize přináší řadu negativních vlivů na společnost. Vlivem konkurenčního boje o diváky se televizní stanice předhánějí ve vysílání nejrůznějších pořadů, které jsou mnohdy na velmi nízké úrovni. Tvůrci televizních pořadů se pouštějí do extrémních nebo emotivních pořadů, kterými se snaží zvýšit sledovanost. Toto přináší velké riziko především pro děti, které ještě neumí rozeznávat virtuální realitu od reality skutečné. Mnohdy se snaží napodobovat, co v televizi vidí, a přejímají chování televizních aktérů. Televize má špatný vliv na soustředění dětí, jejich komunikaci mezi sebou a hraní. Televize umožňuje dětem vidět velké množství agresivních pořadů plných násilí a krutosti a v tomto spatřuji hlavní problém, jelikož pokud dítě nerozeznává mezi virtuální realitou a skutečnou realitou, může se jeho tolerance k asociálnímu případně, antisociálnímu chování zvětšovat. S tím souvisí také změna hodnotového systému jedince.

Dalším negativním faktorem vlivu televize na společnost je zdravotní hledisko. Jelikož není vyžadována při sledování televize fyzická aktivita příjemce, tak to ovlivňuje i jeho zdraví. Přibývají obézní jedinci, jedinci s vadami páteře nebo zhoršeným zrakem. To, kolik času jedinec tráví sledováním televize, záleží i na tom, jak je vzdělaný nebo jaké má zájmy. Dá se říci, že čím vyššího vzdělání dosáhne, tím méně času tráví sledováním televize.

8. Prevence

8. 1. Kvalitní rodinná mediální výchova

Hoganová (2001, in: Šedřová, 2007) definuje tento pojem jako proces směřující k tomu, aby se dítě stalo selektivním, poučeným a kritickým mediálním konzumentem.

Podle výše uvedené autorky by měla rodinná mediální výchova zahrnovat následujících pět bodů:

8. 1. 1. Omezování volného času tráveného s médii

S tímto tématem do značné míry souvisí podpora k zdravému životnímu stylu. Například volnočasové aktivity patří k jednomu z nejvýznamnějších činitelů k podpoře zdravého životního stylu. Patří sem především sport a pohybové aktivity, které vedou k posílení jak psychické tak fyzické odolnosti jedince. Řada vyspělých států vytvořila několik podpůrných programů, které jsou orientovány na pohybové aktivity. (Pávková, 1999)

V tomto ohledu má velice důležité postavení rodina, ve které jedinec vyrůstá. Pokud je dítě záměrně a plánovaně vedeno rodinou k určitým volnočasovým aktivitám, tak je určitě méně ohroženo negativním působením médií než dítě, pro které jsou hlavním společníkem pro zaplnění volného času pouze média.

Podle názoru Těthalové (2007) by se dítě do věku tří let nemělo dívat na televizi vůbec, jelikož dětský mozek není schopen s informacemi z televize pracovat, a to může negativně ovlivnit pozornost dětí. Autorka dále uvádí, že děti v tomto věku by měly být především v kontaktu s rodiči. Televize nebo počítač by neměly nahrazovat rodičovství.

8. 1. 2. Výběr kvalitních programů zahrnující vědomou selektivitu v mediální konzumaci

Rodiče by se měli snažit dítě usměřňovat ve výběru pořadů. Naučit dítě si vybírat kvalitní pořady, rozlišovat televizní realitu a skutečnou realitu.

Podle Říčana (1995) by dvanáctileté dítě měl být rodiči poučeno o důležitých tématech, která jsou médií prezentována, jako je pornografie a mediální násilí. Dítě by podle něj mělo dokázat vysvětlit, proč jsou tyto mediální výrobky pro mnohé tak přitažlivé a hlavně proč jsou škodlivé. Pokud výchova v rodině byla správně nastavena, tak by mělo tyto nevhodné pořady umět odmítat. Toto by mělo být také základem pro další vývoj (nepodlehnutí partě, když mu budou nabízet cigaretu nebo drogu).

8. 1. 3. Uvědomělé rodičovské chování v roli modelu

Právě sami rodiče by měli omezovat svůj čas ve společnosti médií a vybírat si jen kvalitní pořady, a tím být pro své děti vzorem.

8. 1. 4. Vytvoření vhodného mediálního prostředí

Rodiče by měli zvážit umístění televize a dalších médií a jejich množství v okolí dítěte.

8. 1. 5. Společná mediální konzumace a komunikace o mediálních obsazích, zvyšování mediální gramotnosti dítěte

Právě tento bod je nosný při prevenci negativního vlivu médií na dítě. Doprovodné informace k tématu sledovanému v médiích mohou usnadnit lepší a správné pochopení. Dobré je doplnit sledovaný pořad četbou nebo diskusí o sledovaném tématu pořadu či nabídnout možnost si prožít virtuální realitu reálně, jako například návštěva ZOO, výlet do přírody, sport.

8. 2. Mediální výchova ve školách

Jak již bylo zmíněno v předchozích kapitolách, média jsou nedílnou součástí dnešní společnosti. Každá společnost by se měla naučit s médii zacházet a s tím souvisí určitá mediální gramotnost. To znamená, že by společnost měla být seznámena s druhy médií, jejich funkcí, měla by umět vyhodnocovat sdělení, která se na ni hrnou. Mediální výchova není zatím zařazena do osnov vyučování na školách v České republice. Z tohoto důvodu musí tuto roli suplovat rodina a sociální prostředí, ve kterém dítě vyrůstá.

EPIRICKÁ ČÁST

9. Výzkum

9. 1. Cíle výzkumu

- pokusit se zjistit, jak děti tráví svůj volný čas
- zjistit, jaké televizní stanice a druhy pořadů děti nejraději sledují a zanalyzovat jejich obsah
- pokusit se získat rozdíly mezi dětmi v trávení volného času s médii
- co děti nejčastěji dělají, když se nudí
- s kým sledují televizi
- zjistit, co dělají nejčasněji o víkendu
- zjistit, zda rodiče mají přehled o tom, co děti sledují v televizi nebo co dělají na počítači

9. 2. Metodologie výzkumu

Výzkum jsem realizovala metodou kvalitativního výzkumu. Techniku dotazníku jsem si vybrala především proto, že mi umožnila oslovit větší počet respondentů na jednom místě. Díky tomu byla návratnost dotazníku rychlá a téměř 90 %. Vysokou návratnost jsem také zajistila tím, že jsem byla přítomna při vyplňování dotazníků dětmi na Základní škole s rozšířenou výukou jazyků Liberec, Husova 142/44.

Dotazník (příloha č. 1) se skládá z 26 otázek, z toho 13 otázek je uzavřených, 5 otázek otevřených a 8 polouzavřených. Předpokládaný čas strávený vyplňováním dotazníku byl 15 minut. Výsledky výzkumu jsou pro větší názornost a přehlednost zpracovány do tabulek a grafů.

9. 3. Charakteristika výzkumného vzorku (respondentů)

Pro výzkum jsem zvolila dvě základní školy v Libereckém kraji, a to již zmíněnou Základní školu s rozšířenou výukou jazyků, Liberec, Husova 142/44 a Masarykovu základní školu a obchodní akademii Tanvald. Důvodem výběru těchto dvou škol bylo to, že z celkového počtu 10 oslovených ředitelů základních škol z různých míst

Libereckého kraje reagovali a dovolili mi udělat výzkum pouze ředitelky těchto dvou škol. K šetření bylo rozdáno na Základní škole s rozšířenou výukou jazyků, Liberec celkem 102 dotazníků a na Masarykově základní škole celkem 55 dotazníků. Vrátilo si mi celkem 142 vyplněných dotazníků (návratnost 90,4 %).

Dotazník byl určen pro žáky 4. a 5. třídy základní školy, věk respondentů se tudíž pohyboval od 9 do 13 let. Tuto věkovou kategorii jsem si záměrně vybrala, jelikož se v tomto věku výrazně formuje osobnost jedince a média ji mohou negativně ovlivnit (Dostal, 2003).

9. 4. Charakteristika škol

Základní škola s rozšířenou výukou jazyků, Liberec se nachází ve středu města, dovoluje vcelku snadnou dostupnost pro děti ze všech okrsků města a dává možnost k dojíždění i mimolibereckých žáků. Od školního roku 2005/06 se stala školou plně organizovanou se svou spádovou oblastí, ale nadále i s otevřeným přístupem všem, kteří mají zájem o vzdělávací program orientovaný na výuku cizích jazyků. Ve škole probíhá výuka podle vzdělávacího programu pro základní školy s třídami s rozšířeným vyučováním jazyků – č.j. 16 333/96 –22-21. V loňském školním roce navštěvovalo školu celkem 425 žáků.

Masarykova základní škola a obchodní akademie Tanvald sídlí na dvou místech. Hlavní budova je v centru Tanvaldu. Druhá budova se nachází v Šumburku nad Desnou, což je městská část Tanvaldu. Zde je od roku 2009 školní vzdělávací program „Škola vzdělání a vědění“ doplněn o prvky systému Montessori. Základní školu navštěvovalo ve školním roce 2009/2010 celkem 223 žáků.

9. 5. Stanovené hypotézy

„Děti dávají přednost hraní počítačových her a sledování televize před volnočasovými aktivitami.“

„Děti preferují sledování komerčních stanic před veřejnoprávními stanicemi.“

„Děti hrají raději hry s bojovou nebo akční tematikou než jiné druhy her.“

„Chlapci tráví více času ve společnosti počítačových her a televize než dívky“

„Rodiče ovlivňují čas, který stráví jejich dítě s médii.“

„Děti z města tráví více času s médii.“

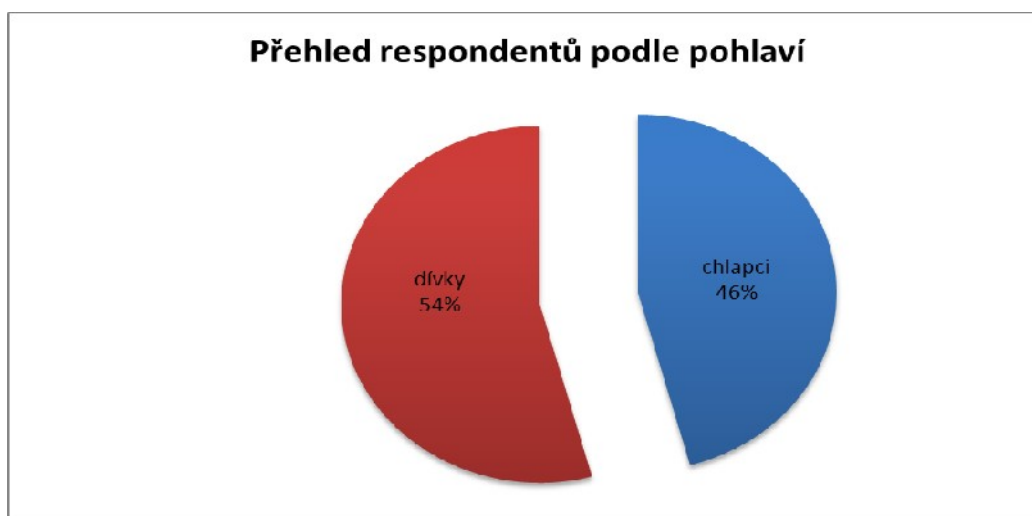
„Děti jsou převážně pasivní uživatelé internetu.“

9. 6. Průběh šetření

S ředitelkou Základní školy Husova jsem se telefonicky dohodla na konkrétním dnu, kdy mohu přijít rozdat dotazníky ve třídách a zároveň si je vyplněné rovnou odnést. Dotazník děti většinou vyplňovaly při hodině českého jazyka. Vyplňování dětem zabralo průměrně 10 minut času, doplňující dotazy žádné nebyla a to zřejmě z důvodu, že se mě děti styděly. Na Masarykově základní škole jsem požádala pana zástupce ředitelky školy, který dotazníky distribuoval třídním učitelkám.

9. 7. Interpretace výsledků

Graf 1 - Přehled respondentů podle pohlaví

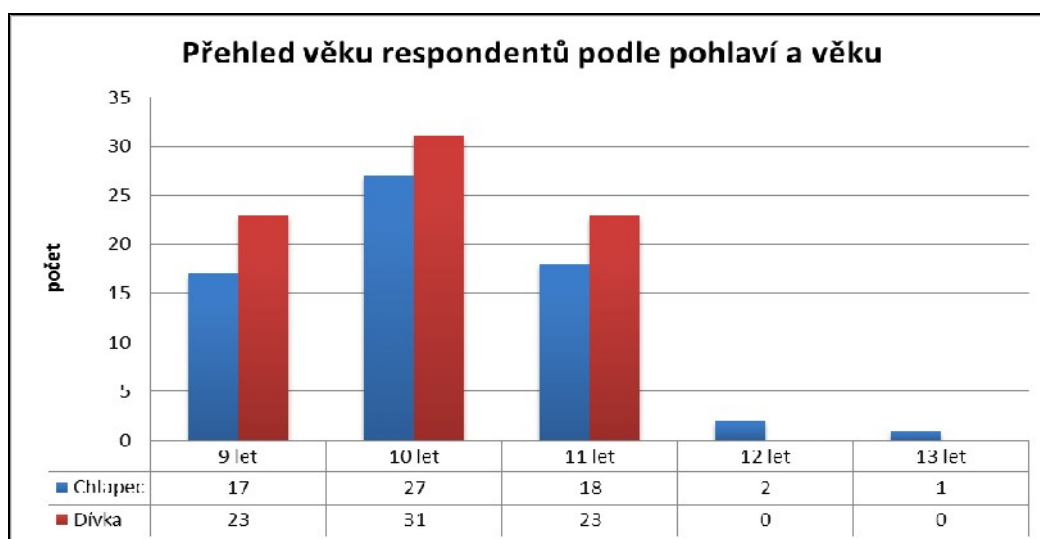

Z grafu lze vyčíst, že podíl **dívek** převyšoval o 9 % podíl chlapců.

Graf 2 - Přehled respondentů podle věku

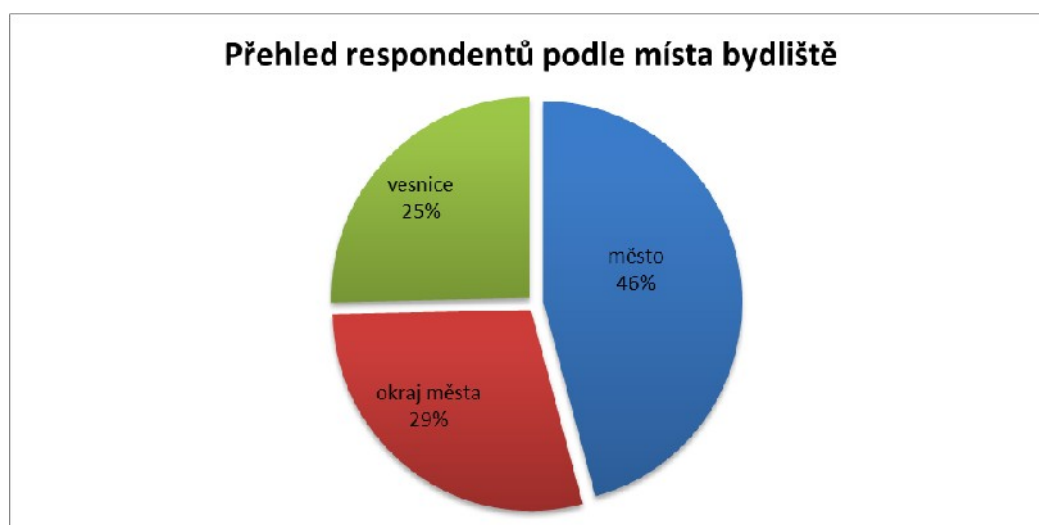
Graf 3 - Věkové rozložení respondentů podle pohlaví

Z grafického znázornění v grafu č. 2 vidíme, že nejpočetnější věkovou skupinou, která vyplňovala dotazníky, byly děti ve věku **10 let**, které tvoří 41 % celkového počtu respondentů, po nich následují téměř na stejné úrovni věkové skupiny dětí jedenáctiletých (29 %) a devítiletých dětí (28 %). Nejmenší počet respondentů má skupina třináctiletých a dvanáctiletých dětí, ta tvoří 2 % z celkového počtu.

Graf č. 3 zobrazuje podíl chlapců a dívek v příslušné věkové kategorii. Ve věkových kategoriích 9 let, 10 let a 11 let převyšuje počet dívek. Nejméně početné věkové kategorie 12 a 13 let zastupují pouze chlapci.

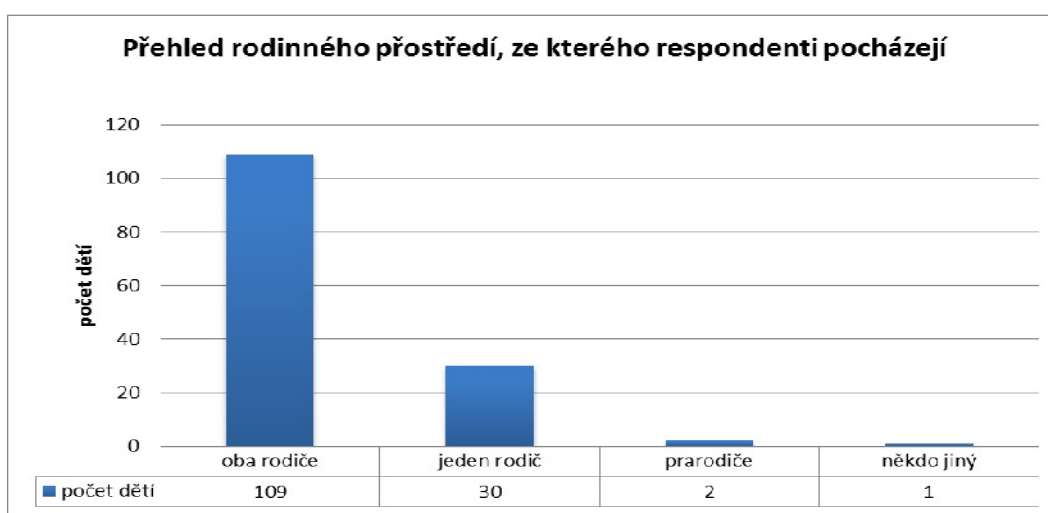
Graf 4 - Přehled respondentů podle bydliště

Z celkového počtu respondentů největší procento zaujímají děti bydlící ve městě (46 %), dále děti bydlící na okraji města (29 %) a zbytek (25 %) tvoří děti bydlící na vesnici. Největší podíl městských dětí je zřejmě zapříčiněn tím, že ze Základní školy Liberec, Husova si mi navrátilo celkem 102 dotazníků.

Přestože nejvyšší procento zastupují děti bydlící ve městě, tak je zde jasně vidět trend bydlení na venkově nebo v okrajových částech měst. Místo bydliště může souviset s trávením volného času. Děti z vesnic a okrajových částí měst nemají takový výběr volnočasových aktivit jako děti bydlící přímo ve městě.

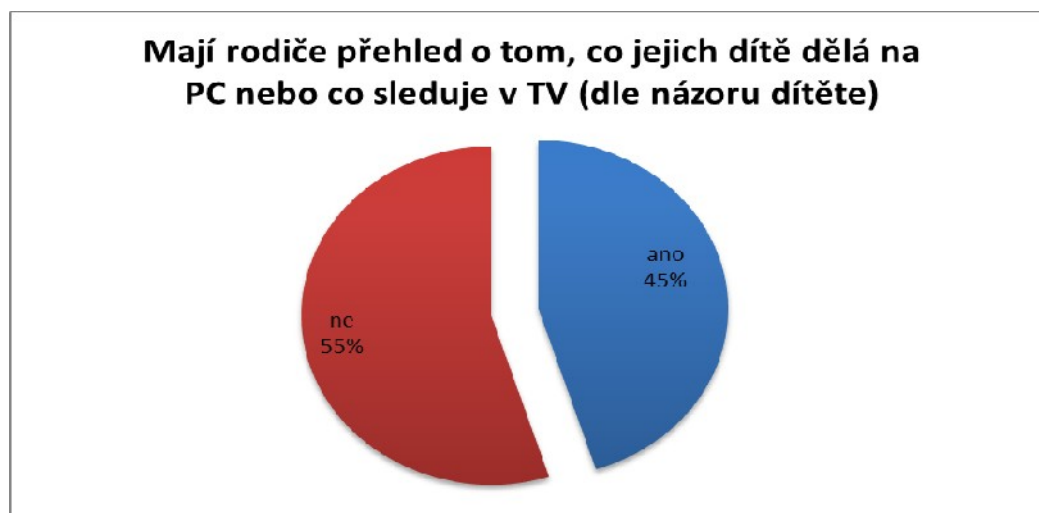
Graf 5- Přehled rodinného prostředí respondentů

Z grafu můžeme vyčíst, že 109 dětí (77%) žije s oběma rodiči, což je pozitivní informace. Zbýlých 33 % tvoří děti, které bydlí buď pouze s jedním rodičem (30 dětí), nebo bydlí s prarodiči (2 děti), případně s někým jiným (1 dítě).

Tento výsledek je zřejmě zapříčiněn také tím, že Základní škola Husova je jazykovou školou a je preferována rodiči a dětmi ze střední a vyšší sociální třídy. Rodinné prostředí může být jeden z faktorů, který ovlivňuje trávení volného času dětí. Zde hrají často značnou roli finanční prostředky rodiny. Matka samoživitelka se nemůže vyrovnávat úplně rodině jak z hlediska času, tak z hlediska finančních možností.

Graf 6 - Povědomí rodičů o tom, co jejich dítě dělá na PC nebo sleduje v televizi

Zde je graficky znázorněno z **pohledu dětí**, zda mají rodiče přehled o tom, co dělají na počítači nebo co sledují v televizi. 55% dětí si myslí, že jejich rodiče nemají přehled o tom, co dělají na počítači a co sledují v televizi.

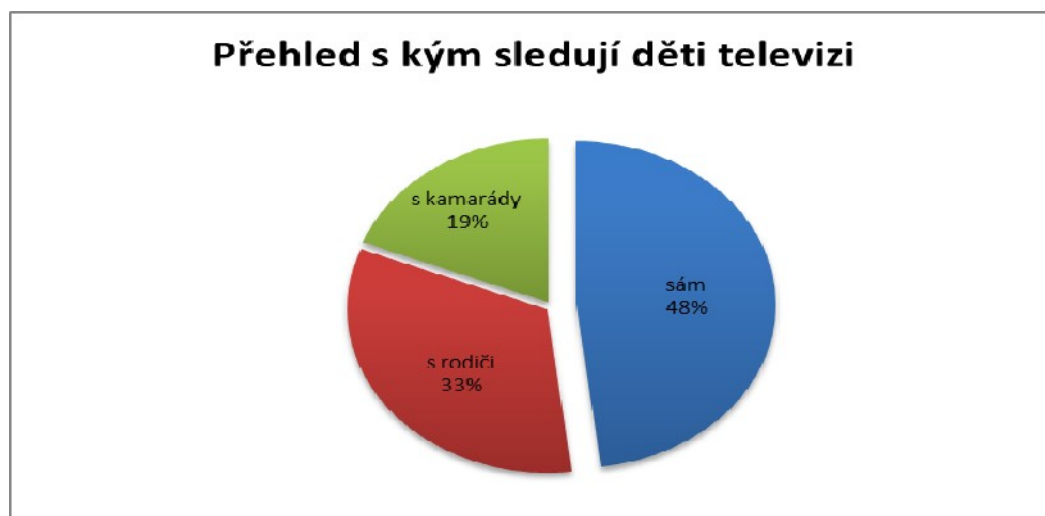
Musím zde podotknout, že to je jen subjektivní názor dětí, je možné, že rodiče mají přehled, ale o této skutečnosti pouze neví. Pokud bychom stejnou otázku položili rodičům, předpokládám, že výsledek by byl jiný.

Zde jsem také dospěla ke zjištění, že děti, které žijí v úplné rodině, jsou více pod dohledem svých rodičů jak z hlediska přehledu jejich činnosti na PC nebo sledování televize po 22. hodině.

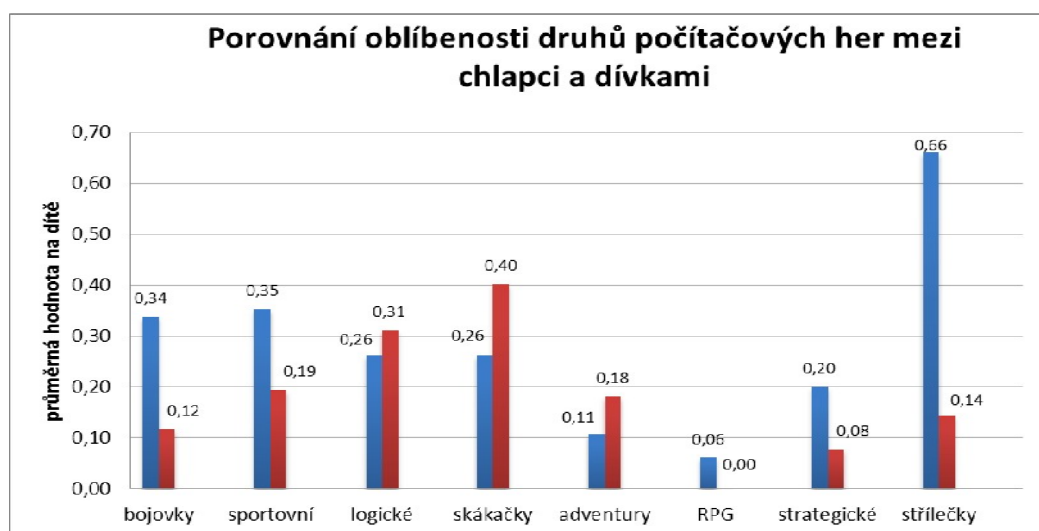
Tabulka 1 - Přehled oblíbenosti počítačových her mezi dětmi

	celkem chlapců	bojovky		sportovní		logické		skákačky		adventury		RPG		strategické		střílečky	
chlapci město	26,00	11,00	0,42	14,00	0,54	8,00	0,31	8,00	0,31	3,00	0,12	4,00	0,15	7,00	0,27	18,00	0,69
chlapci okraj města	21,00	4,00	0,19	3,00	0,14	5,00	0,24	3,00	0,14	3,00	0,14	0,00	0,00	2,00	0,10	11,00	0,52
chlapci vesnice	18,00	7,00	0,39	6,00	0,33	4,00	0,22	6,00	0,33	1,00	0,06	0,00	0,00	4,00	0,22	14,00	0,78
	65,00	22,00	0,34	23,00	0,35	17,00	0,26	17,00	0,26	7,00	0,11	4,00	0,06	13,00	0,20	43,00	0,66
celková hodnota	2,25																
	celkem dívek	bojovky		sportovní		logické		skákačky		adventury		RPG		strategické		střílečky	
dívky město	39,00	2,00	0,05	8,00	0,21	12,00	0,31	15,00	0,38	5,00	0,13	0,00	0,00	1,00	0,03	5,00	0,13
dívky okraj města	20,00	4,00	0,20	3,00	0,15	7,00	0,35	9,00	0,45	6,00	0,30	0,00	0,00	1,00	0,05	1,00	0,05
dívky vesnice	18,00	3,00	0,17	4,00	0,22	5,00	0,28	7,00	0,39	3,00	0,17	0,00	0,00	4,00	0,22	5,00	0,28
	77,00	9,00	0,12	15,00	0,19	24,00	0,31	31,00	0,40	14,00	0,18	0,00	0,00	6,00	0,08	11,00	0,14
celková hodnota	1,43																

Graf 7 - Porovnání oblíbenosti počítačových her mezi chlapci a dívkami

Graf 8 - Porovnání oblíbenosti počítačových her mezi chlapci a dívkami

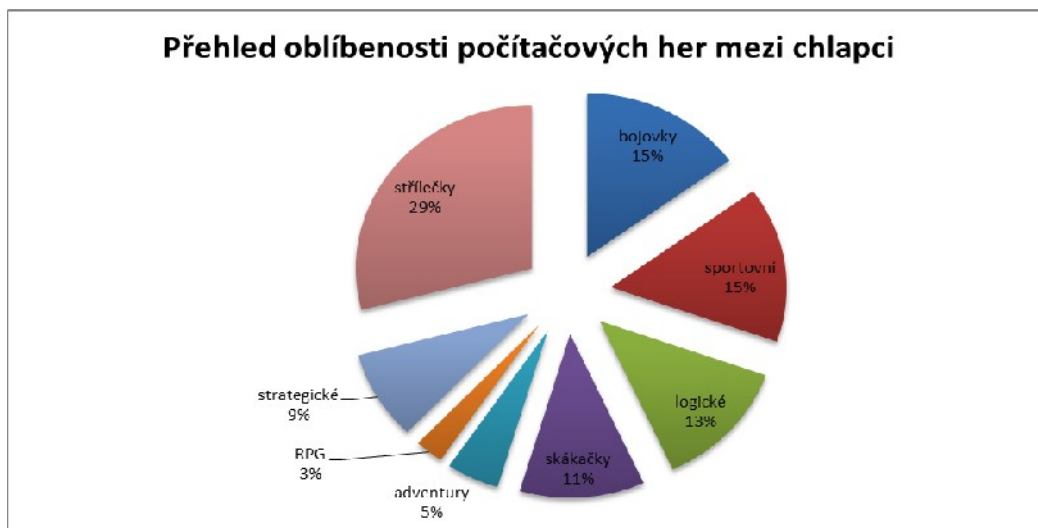

U výše uvedeného grafu je zřejmá převaha chlapců nad dívkami v hraní her s tematikou bojovou, sportovní (především závody aut), strategickou a tematikou střílení. Zde je nutné podotknout, že v několika dotaznících (7 kusech) chlapci dopsali, že nejraději hrají hry „**brutální**“, což může vypovídat o tom, že chlapce přitahuje hraní her s krvavou a agresivní tematikou, kam můžeme zařadit již zmíněné „**střílečky**“, které se umístily u chlapců na prvním místě v oblíbenosti. Toto zjištění také může potvrzovat, že rodiče nemají přehled o tom, co jejich dítě hraje na PC. V praxi akční hry a již zmíněné „**brutální**“ hry mají přísná omezení tím, že by se měly dát poříditi až od věku 15 let a výše. Zde také vzniká otázka, jak se k těmto hrám

chlapci dostávají. Podle mého názoru si buď tyto hry objednávají přes internet, kde se věk zákazníků nemusí sdělovat, nebo si tento druh her navzájem vyměňují.

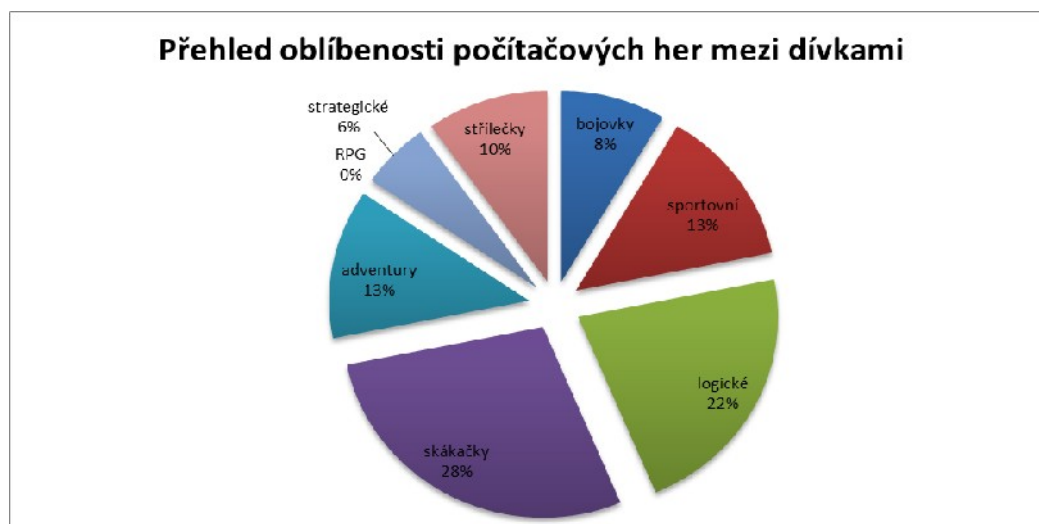
Dívky mají naopak přesilu v hraní logických her, skákaček a adventur, což jsou dobrodružné hry s určitým příběhem, toto může také korespondovat s tím, že mezi jejich oblíbené aktivity ve volném čase patří učení. Zde je zcela zřejmé, že dívky mají v tomto věku jiné zájmy než chlapci a netráví tolik času u počítače nebo televize. Potvrzuje se zde moje hypotéza, že chlapci tráví více času ve společnosti počítačových her a televize, což může mít negativní vliv na jejich chování.

Graf 9 - Přehled oblíbených počítačových her mezi chlapci

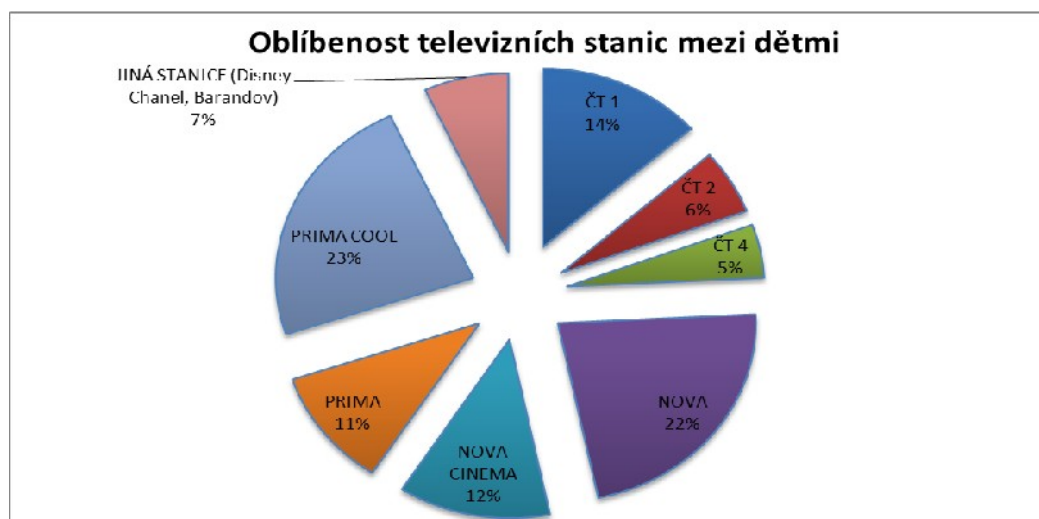
Mezi chlapci vysoko převyšuje nad ostatní herní tematikou tematika střelení (29 %), dále hrají hry s bojovou a sportovní tematikou, které získaly shodně 15 %. Třetí místo obsadily hry s logickou tematikou (13 %), dále skákačky (11 %), strategické (9 %). Nejméně hrají chlapci hry dobrodružné tzv. adventury (5 %) a RPG hry (3 %).

Graf 10 - Přehled oblíbených počítačových her mezi dívkami

Dívky nejraději hrají skákačky (28 %), logické hry (22 %) dále se umístily na stejné pozici sportovní hry a adventury (13 %). Střílečky a hry s bojovou tematikou hraje přibližně téměř 10 % dívek. Strategické hry hraje 6 % dívek.

Graf 11 - Přehled oblíbených televizních stanic mezi dětmi

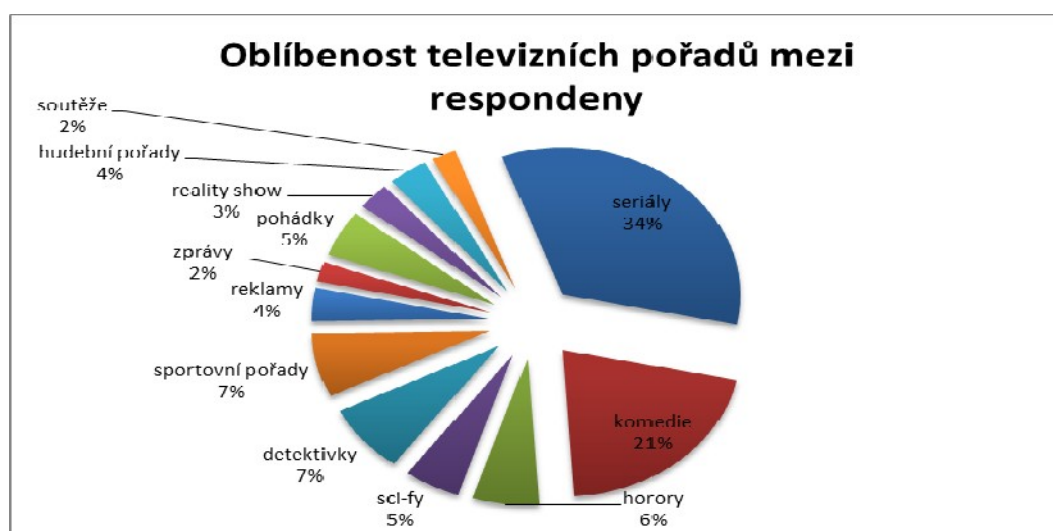

Mezi dětmi je nejoblíbenější komerční stanice **Prima Cool (24 %)**, která už svým vzhledem a upoutávkami je zaměřená na mladé lidi. Tato stanice vznikla téměř před dvěma lety a je odnoží televize Prima. Celý den, kromě reklam, vysílá zahraniční seriály, jako jsou například „Simpsonovi“ nebo „Jak jsem potakal tvoji matku“ a zahraniční filmy. Jako možné nebezpečí v negativním působení této televizní stanice na děti je soutěžní pořad Faktor strachu, kde se soutěžící například koupou v krvavé lázni, požívají hovězí oči nebo jsou zakopáni zaživa.

Za Primou Cool se umístila další komerční televizní stanice **Nova**, která získala pouze o dvě procenta méně (**22 %**). Na třetím místě se umístila veřejnoprávní televize **ČT 1**. Na čtvrtém místě se umístila komerční stanice **Nova Cinema (12 %)**, která se zaměřuje na vysílání filmových premiér. Zisk **11 %** obdržela televize Prima. Velice často děti doplňovaly mezi „jiné stanice“ (**7 %**) satelitní televizi **Disney Chanel**, která je svým obsahem zaměřena na nejmenší děti a televizi Barrandov, jejíž obsah je orientován na kategorii diváků kolem 30 let. Děti nejméně sledují stanici **ČT 2 (6 %)**, která vysílá různé dokumentární pořady a **ČT 4 (5 %)**, která se zaměřuje na sportovní tematiku.

Podle mého názoru, jsou hlavním důvodem oblíbenosti stanice Prima Cool zajímavé a akční upoutávky na různé pořady (křiklavé barvy, vtipné hlášky) a seriály. Toto tvrzení potvrzuje také výsledek, že neoblíbenějším televizním pořadem mezi dětmi jsou seriály. Například seriál Simpsonovi může mít negativní vliv na děti nižší věkové skupiny. Děti nemusí pochopit seriálový humor a nadsázku, a mohou tak chování hlavních hrdinů napodobovat. Nebezpečí televizních stanic, které mají komerční zaměření, je zde patrné už u této věkové kategorie dětí. Musím bohužel, také podotknout, že závislost na komerčních kanálech s věkem minimálně u 50% těchto dětí udrží.

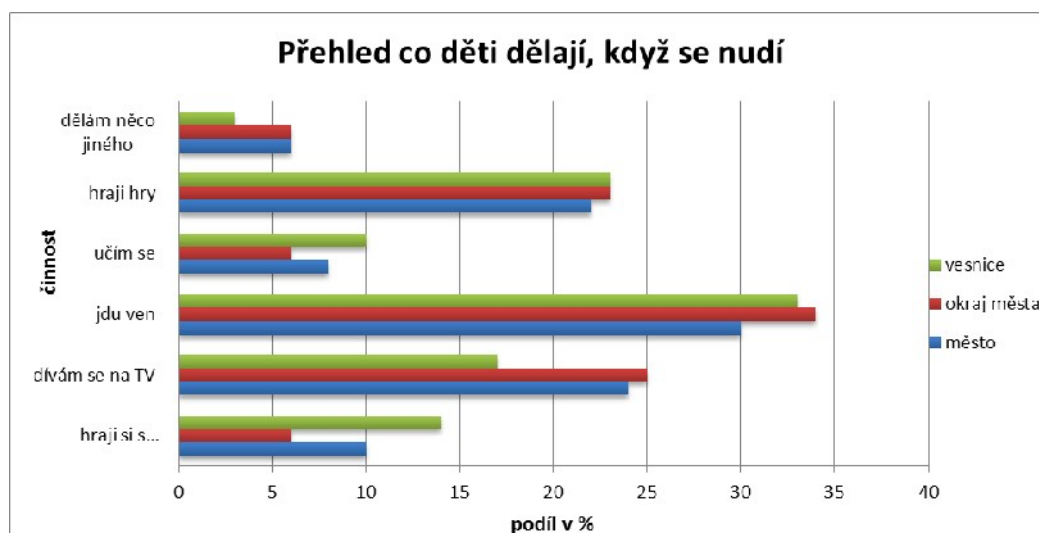
Graf 12 - Oblíbenost televizních pořadů mezi respondenty

Grafické výsledky nám jen potvrdily výsledky z předchozího grafu „oblíbenost televizních stanic“. Kategorie komedie a seriály tvoří více než 50 % z celkového přehledu sledovanosti televizních stanic, to koresponduje s neoblíbenější televizní

stanicí Prima Cool, která celý den vysílá převážně seriály. Ostatní pořady tvoří od 2 % do 8 %. Z těchto pořadů mají nejčastější zastoupení detektivky a sportovní pořady. Dovolím si tedy usoudit, že tuto skupinu pořadů sledují děti, které označili v dotaznících, že sledují televizi s rodiči či prarodiči. Celkově se graf dá rozdělit na dvě velké skupiny. Do první skupiny můžeme zařadit již zmíněné kategorie „seriály“ a „komedie“ do druhé bych zařadila všechny ostatní druhy pořadů. Pokud tyto výsledky srovnáme s grafem „S kým respondenti sledují televizi“ tak docházíme k závěru, že děti, které sledují televizi sami, tak se většinou dívají na komedie a seriály nebo horory. Ostatní druhy pořadů většinou děti sledují s někým ať je to rodič, prarodič či kamarád.

Graf 13 - Přehled činností, které dělají děti, když se nudí

Tabulka 2 - Celkový přehled, co děti dělají, když se nudí

	hrají si s...	dívám se na TV	jdu ven	učím se	hrají hry	dělám něco jiného
město	10	24	30	8	22	6
okraj města	6	25	34	6	23	6
vesnice	14	17	33	10	23	3

(údaje uvedené v %)

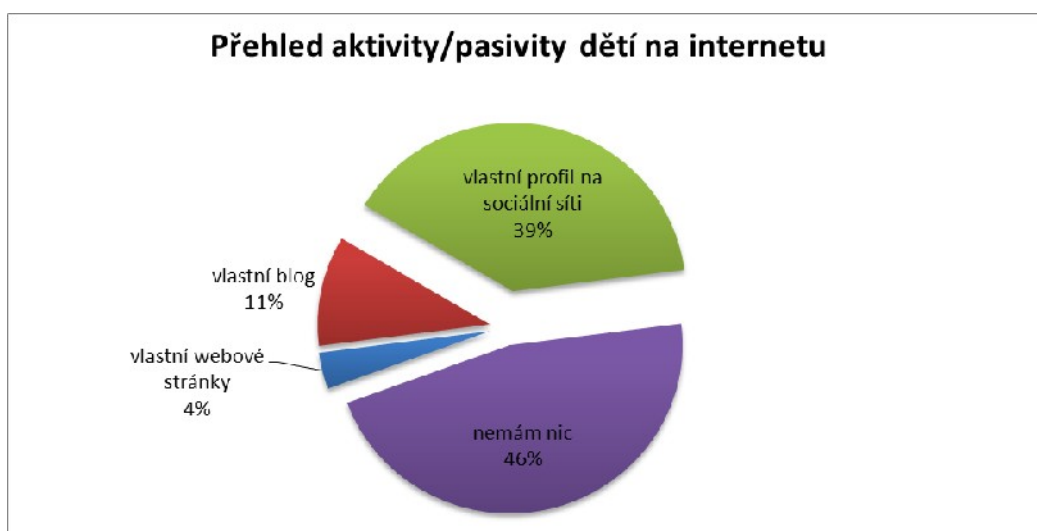
Na výše uvedeném grafu vidíme, že nejsou výrazné odlišnosti v trávení volného času dětí žijících na vesnici nebo ve městě. Když děti nemají co dělat, tak **nejčastěji jdou ven** (30 – 34 %). Druhou nejoblíbenější aktivitou je sledování televize. V této činnosti téměř o 7 % převyšují nad dětmi z vesnice děti z města (24 %) a děti bydlící

na okraji města (25%). 22 – 23 % dětí hraje počítačové hry, 10 – 14 % dětí si rádo hraje s hračkami nebo se sourozenci. Zbytek (3 – 6 %) dětí uvedlo, že dělá něco jiného, nejčastěji uváděly, že si čtou nebo kreslí.

Pokud se sloučí kategorie „dívám se na televizi“ a „hrají hry“ tak jasně převyšují kategorii „jdu ven“. Z průzkumu lze tedy jasně vidět trend moderní doby. Místo, aby šly děti ven, tak sedí doma a hrají hry nebo se koukají na televizi. Je však nutné zmínit, že to není ve všech případech i zde se občas najdou výjimky.

Při zpracování této otázky si nejsem zcela jista, zda byla dobře koncipována. Například varianta „jdu ven“ jeví aktivitu nikoli činnosti, které se nazývají „nudou“. Také další varianty jsou zavádějící.

Graf 14 - Přehled aktivity/pasivity dětí na internetu

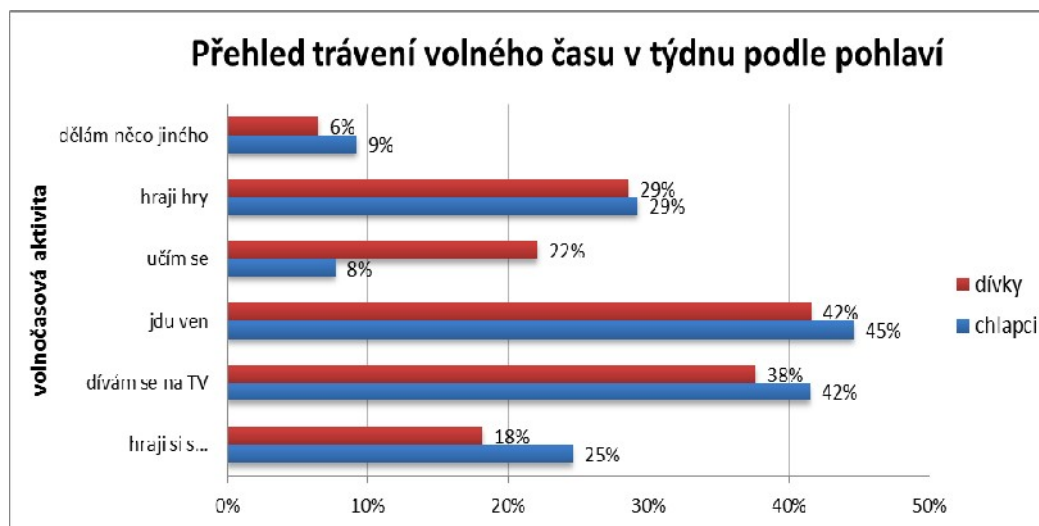

Téměř polovina dětí (46 %) se pohybuje na internetových stránkách pouze pasivně, nemají vytvořen profil na žádné sociální síti, nemá vlastní blog ani webové stránky. 39 % dětí má vytvořen účet na sociální síti (nejčastěji je to facebook nebo lide.cz). Zbýlých 15 % dětí má buď vlastní webové stránky nebo blog.

Výsledek, že téměř polovina dětí se pohybuje na internetu „pasivně“ je alarmující. Nastává zde otázka, zda mají svůj počítač upraven před nevhodným obsahem některých webových stránek. V současné době je tvorba blogů a webových stránek otázkou jen několik kliknutí. Existují nejrůznější systémy, kdy uživatel zadá potřebné údaje a webové stránky se mu vytváří doslova před očima. Proto má poměrně velké procento dětí vlastní webové stránky či blog na internetu, již v takto útlém věku. Zde

je vidět trend a nárůst popularity sociálních sítí typu facebook. Děti přes tuto sociální síť komunikují.

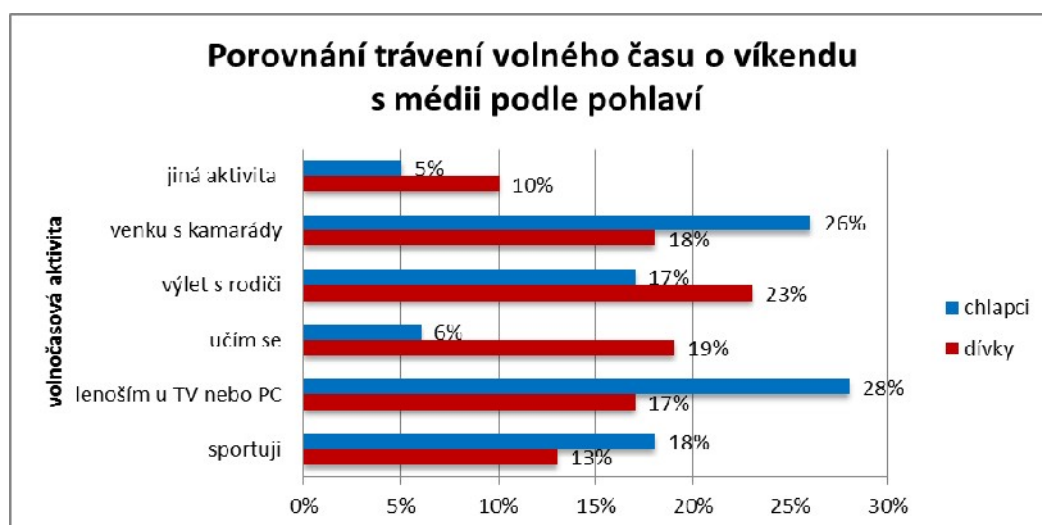
Graf 15 - Porovnání trávení volného času dívek a chlapců v týdnu

Zde je zřejmé, že děti ve volném čase nejvíce **chodí ven**, u chlapců i dívek vyšel shodný výsledek **28 %**. Hned za chozením ven se děti nejraději **dívají na televizi** (chlapci 26 %, dívky 24 %). Dále zaplňují volný čas hraním počítačových her (chlapci 19 %, dívky 18 %). 16 % chlapců a 12 % dívek si rádo hraje s hračkami, sourozenci nebo živými zvířaty (nejčastěji děti uváděly stavebnici Lego a své sourozence). Poměrně vysokého procenta dosáhly dívky v kategorii „učím se“ – 14 %, to může být tím, že dívky bývají ctižádostivější než chlapci. Pouze 5 % chlapců se ve volném čase učí. Zbytek tvoří ostatní činnosti (malování, zpívání). Pokud sloučíme výsledky činností „dívám se na TV“ a „hrají hry“, tak zaujímají téměř 70 % času, který dětem zaplňuje dobu, když se nudí.

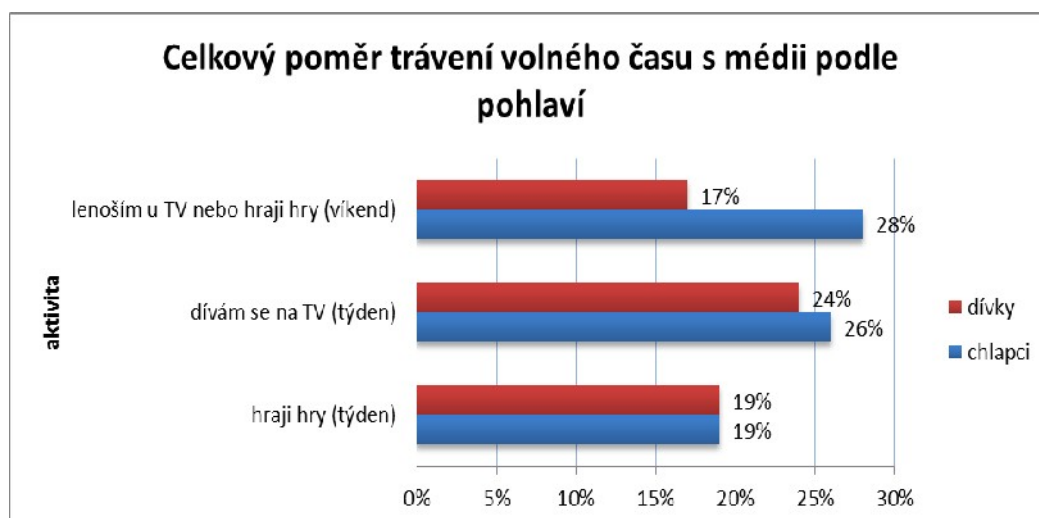
Tyto výsledky korespondují s výsledem výzkumu, co děti dělají, když se nudí a potvrzují, oblíbenost médií mezi dětmi. Tento závěr by měl být vodítkem pro rodiče, kde mohou hledat zlepšení.

Graf 16 - Porovnání trávení volného času o víkendu podle pohlaví

Z grafického znázornění vidíme, že vedou **chlapci v lenošení u TV nebo hraním her na PC**, a to **28 %**, dívky v této aktivitě zauímají 17 %. Další nejoblíbenější víkendovou aktivitou je „být venku s kamarády“, kde chlapci zastupují 26 % a dívky 18 %. *Chlapci se většinou venku scházejí v početnějších partách, dívky většinou tvoří 2-3 členné skupinky.* **Výlety s rodiči podniká 23 % dívek** a 17 % chlapců. O víkendu se učí 19 % dívek a 6 % chlapců. 18 % chlapců a 13 % dívek o víkendu nejčastěji sportuje. Zbytek tvoří jiné aktivity jako malování, čtení, návštěvy prarodičů, které zauímají u dívek 10 % a u chlapců 5 %.

Graf 17 - Celkový poměr trávení volného času dětmi v týdnu a o víkendu

Z výsledků grafů č. 16 a č. 17 jsem udělala průměrné hodnoty, pomocí kterých můžeme porovnat celkový poměr dívek a chlapců, kteří tráví čas s médii. Zde vidíme, že ve všech aktivitách, do kterých vstupují média, dominují chlapci.

Hlavním důvodem je, podle mého názoru to, že chlapci jsou všeobecně víc technicky zdatní než dívky.

Graf 18 - Přehled účasti dětí na sportovních nebo jinýchruzích kroužků

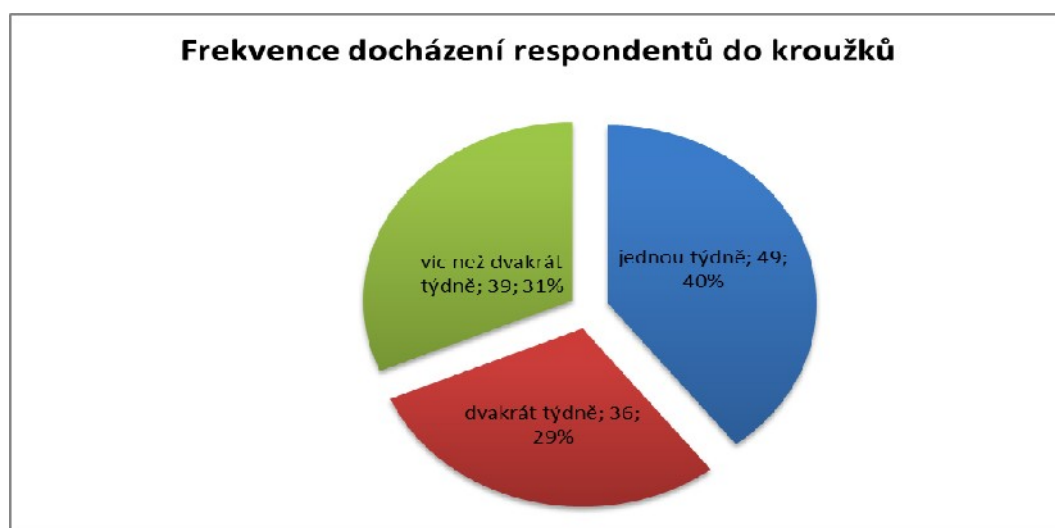

Z odpovědí lze konstatovat, že 87 % dětí se věnuje nějaké volnočasové aktivitě, ať už jde o sport nebo zájmový kroužek. Z těchto dětí se téměř polovina (40 %) věnuje této aktivitě jednou týdně, 31 % dětí dochází do kroužku více než dvakrát týdně a zbytek dětí tj. 29 % má kroužek dvakrát týdně.

U této otázky jsem si byla téměř jistá, že se bude volnočasovým aktivitám věnovat 100 % dětí. To se bohužel nepotvrdilo.

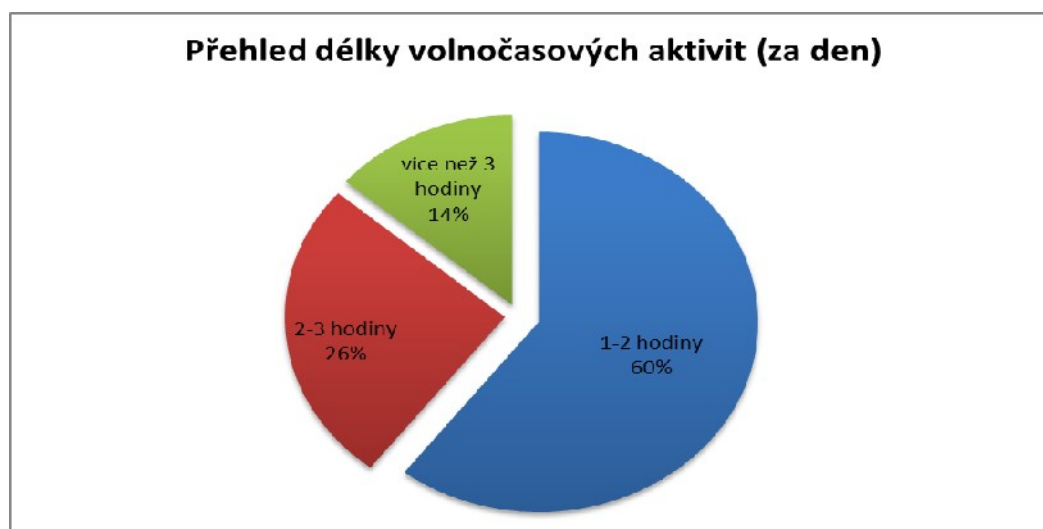
Zde je opět souvislost s prostředím, z kterého dítě pochází a místa bydliště. Úplná rodina může nabídnout dítěti větší možnosti v souvislosti s volnočasovým využitím. Dále pokud dítě bydlí na vesnici a dojíždí na kroužky do města, tak to také obnáší pro rodinu, jak finanční tak časovou náročnost.

Graf 19 - Frekvence docházení do kroužků

40 % respondentů uvedlo, že dochází do sportovních nebo volnočasových kroužků jednou týdně, pouze o jedno procento méně (39 %) respondentů dochází do kroužků více než dvakrát týdně, zbývající část (29 %) tvoří respondenti, kteří navštěvují kroužky dvakrát týdně.

Graf 20 - Přehled doby trvání kroužků

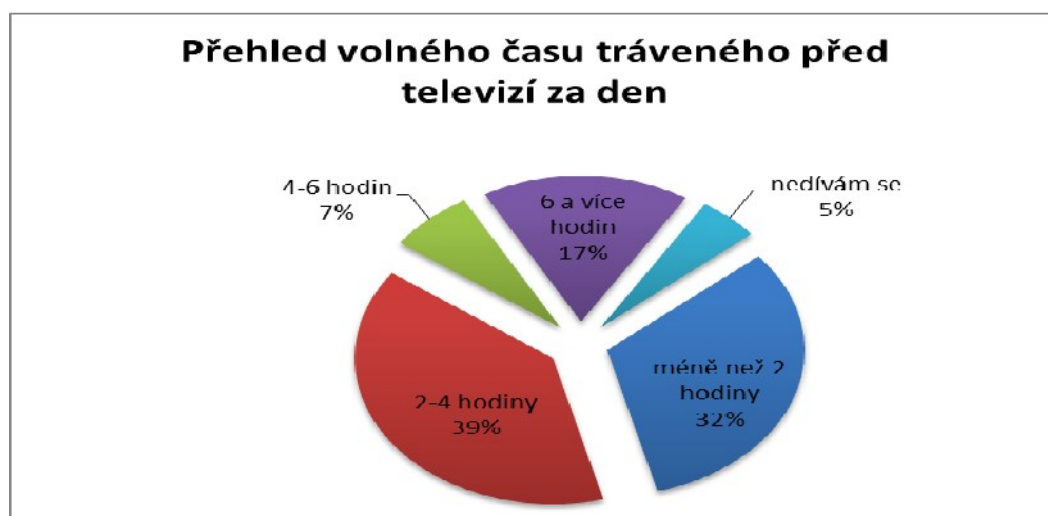

Z těchto dětí, které se věnují aktivně nějaké volnočasové aktivitě, se téměř polovina (40 %) věnuje jednou týdně, 31 % dětí dochází do kroužku více než dvakrát týdně a zbytek dětí tj. 29 % má kroužek dvakrát týdně.

Co se týče časové náročnosti nejčastěji trvají kroužky 1–2 hodiny (60 %), 26 % dětí uvedlo, že jejich kroužek trvá 2–3 hodiny a 14 % dětí uvedlo, že jejich kroužky trvají více než tři hodiny.

Z hlediska zatíženosti dětí ve věku 9-13 let jsou některé kroužky velice náročné. Zde by bylo třeba doplnit do dotazníku otázku, zda se jedná o vrcholového sportovce, člena sportovního oddílu atd.

Graf 21 - Přehled času tráveného sledováním televize (za den)

Podle výše uvedeného grafického přehledu nejvíce dětí sleduje televizi **2-4 hodiny za den (38 %)**, druhou největší skupinu (31 %) tvoří děti, které sledují televizi méně než 2 hodiny. Třetí nejvyšší podíl zaujímají děti, které se dívají na televizi více než 6 hodin. *Tato skupina má vysoký potenciál být nejvíce mediálně ovlivněna, ať už negativně či pozitivně.* Zbývající dvě skupiny tvoří skupina dětí, které se koukají na televizi 4- 6 hodin denně (7 %) a děti, které se na televizi vůbec nedívají (5 %), což je velice zajímavý poznatek. Častým důvodem proč se nedívají na televizi bylo v dotaznících uvedeno, že nemají televizi. *K tomu ještě musím dodat to, že pokud volný čas dětí zaujímá dobu přibližně od 15 do 20 hodin, což je 5 hodin, tak média zaujímají průměrně u dětí polovinu jejich volného času. Toto je velice alarmující výsledek, který poukazuje na pasivitu trávení volného času mezi dětmi věkové skupiny 9–12 let.*

Z hlediska časového rozvrhu dítěte školního věku by bylo zajímavé zmapovat celý den. Když uvážíme, že den má 24 hodin, z toho by mělo dítě spát zhruba 8–10 hodin,

dalších 5-7 hodin tráví ve škole, dále 2-3 hodiny sportem nebo jinou volnočasovou aktivitou a 2-4 hodiny u televize nebo počítače, tak nám moc času na domácí úkoly a společný čas s rodinou nezbývá, což je alarmující.

9. 7. Vyhodnocení hypotéz

Hypotéza č. 1

„Děti dávají přednost hraní počítačových her a sledování televize před volnočasovými aktivitami.“

- Předpokládaná hypotéza se **potvrdila**.

Hypotéza č. 2

„Děti preferují sledování komerčních stanic před veřejnoprávními stanicemi.“

- Předpokládaná hypotéza se **potvrdila**.

Hypotéza č. 3

„Děti hrají raději hry s bojovou nebo akční tematikou než jiné druhy her.“

- Předpokládaná hypotéza se **potvrdila**.

Hypotéza č. 4

„Chlapci tráví více času ve společnosti počítačových her a televize než dívky“

- Předpokládaná hypotéza se **nepotvrdila**.

Hypotéza č. 5

„Rodiče ovlivňují čas, který stráví jejich dítě s médii.“

- Předpokládaná hypotéza se **nepotvrdila**. Tato hypotéza se nedá přesně vyhodnotit, jelikož se k tomuto tématu vyjadřovaly pouze děti a může jít pouze o jejich subjektivní názor.

Hypotéza č. 6

„Děti z města tráví více času s médii.“

- Předpokládaná hypotéza se **potvrdila**.

Hypotéza č. 7

„Děti jsou převážně pasivní uživatelé internetu.“

- Předpokládaná hypotéza se **potvrdila**.

9. 8. Závěry šetření

Pomocí empirické části práce jsem si chtěla za pomoci dotazníků ověřit stanovené cíle a hypotézy. Převážnou většinu výsledků jsem zpracovala do grafů a tabulek podle předem stanoveného hlediska.

Podle výsledků průzkumu většina respondentů bydlí ve městě nebo v okrajové části města. Tři čtvrtiny respondentů žije v úplné rodině s oběma rodiči. Podle názoru dětí více než polovina rodičů nemá přehled o tom, co sledují v televizi nebo hrají na počítači. V případě, že se děti nudí, tak největší podíl z nich hraje počítačové hry nebo sleduje televizi. Téměř polovina dětí tráví víkendy lenošením u televize nebo hraním počítačových her. Většina dětí (87 %) alespoň jednou za týden pravidelně dochází na volnočasový kroužek, který trvá 1–2 hodiny. Nejvíce respondentů sleduje televizi v průměru 2–4 hodiny denně. Většina dětí uvedla, že sleduje televizi nebo hraje na počítači samotná. Pokud jsou děti unavené z hraní her nebo sledování televize, tak jdou většinou spát. Nejsledovanější televizní stanicí mezi dětmi je komerční Prima Cool. Nejoblíbenějším televizním žánrem jsou komedie. Většina dětí chodí spát v týdnu i o víkendu po 21. hodině. Většina dětí nevěří v televizi reklamám a nadpřirozeným schopnostem mediálních hrdinů, což je podle mého velice dobrý výsledek z hlediska možného vlivu médií. Poukazuje to na to, že většina dětí ve věku 9–12 let dokáže rozeznávat virtuální realitu od reality skutečné. Mezi oblíbené hrdiny patří u chlapců většinou komiksové postavy s nadpřirozenými schopnostmi, jako je Iron man, Batman, Spiderman a velice často byl také v dotaznících zmíněn americký akční hrdina Chuck Norris. Toto je také důsledek mediálního působení, jelikož tento herec v současné době vystupuje v reklamách na mobilního operátora a v rádiích často běží vtipy o tomto hrdinovi. Dívky uváděly jako svého oblíbeného hrdinu většinou zpěváky a herce (Michael Jackson, Hanah Montana, Julie Roberts, Leonardo Di Caprio).

9. 9. Moje doporučení

Po vyhodnocení všech výsledků jsem došla k zajímavým postřehům. Například to, že velké procento dětí dosahuje vysoké počítačové gramotnosti. Dá se říci, že v oblasti počítačové gramotnosti jsou obecně děti chytřejší než jejich rodiče. Rodiče pak mohou těžko dítě ovlivnit, když jsou sami v této oblasti méně gramotní. Myslím si, že toto je hlavním důvodem, proč rodiče nemají přehled o tom, co děti na počítači vlastně dělají a proč je nekorigují. Ze stejného důvodu by se měla zvyšovat počítačová gramotnost ve společnosti všeobecně, a to ve všech věkových skupinách. Nezastupitelnou úlohu zde hrají učitelé, kteří by měli umět případně zastoupit roli rodičů v oblasti mediální výchovy. Ředitelům základních škol bych proto doporučila zavést předmět „mediální výchova“, který by usnadnil dětem základní orientaci v mediálním světě.

Dobrým řešením by pravděpodobně bylo, kdyby se samy děti mohly podílet alespoň částečně na tvorbě pořadů jim určeným, případně by měly k dispozici dostatečný počet televizních kanálů s vhodnými pořady pro různé věkové kategorie.

Závěrem této kapitoly bych chtěla zdůraznit, že základem výchovy je vždy rodina, což je ostatně uvedeno i v zákoně o rodině mezi základními povinnostmi rodičů. Správná rodinná výchova je základním pilířem prevencí před všemi negativními vlivy, které mohou dítě ovlivnit.

Závěr

Agresivita a násilí se bohužel stali součástí dnešní konzumní společnosti. Média nás každodenně zaplavují agresivitou v různých i skrytých formách, proto je třeba před nimi chránit nejrizikovější skupinu, kterou jsou děti a mladiství. Je tedy pouze na rodičích, ale také na samotných dětech, do jaké míry jsou ochotni a schopni tyto negativní prvky z médií přijímat jako normální. Jak již bylo zmíněno v kapitolách o agresi, člověk je výjimečný v tom, že dokáže jednat agresivně bez jakéhokoliv důvodu. A to se může lidstvu v budoucnu vymstít.

„Dnešní média nás neinformují, ale formují. Budeme-li chtít, můžeme my formovat média.“ (Alexandra Makovičková)

Použité zdroje

ATKINSON, Rita. Psychologie. 2., aktualizované vydání, v Portálu 1. Praha: Portál, 2003. XXIII, 751 s. ISBN 80-7178-640-3.

BURTON, Graeme – JIRÁK, Jan. Úvod do studia médií. Vyd 1. Brno: Barrister & Principal, 2001. 391 s. Studium. ISBN 80-85947-67-6.

ČERMÁK, Ivo. Dětská agrese. Brno: CERM, 1998. 22 s. Společenské vědy. ISBN 80-7204-098-7.

ČERMÁK, Ivo. Lidská agrese a její souvislosti. Vyd. 1. Žďár nad Sázavou: Fakta, 1999. 204 s. ISBN 80-902614-1-8.

GIDDENS, Anthony. Sociologie. Vyd. 1. Praha: Argo, 1999. 595 s. ISBN 80-7203-124-4.

FROMM, Erich. Anatomie lidské destruktivity: můžeme ovlivnit její podstatu a následky?. Praha: Aurora, 2007. 514 s. ISBN 978-80-7299-089-4.

HARTL, Pavel. Psychologický slovník. Vyd. 1. Praha: Budka, 1993. 297 s., front. ISBN 80-901549-0-5.

HAYES, Nicky. Základy sociální psychologie. Vyd. 1. Praha : Portál, 1998. 165 s. Studium ; 7. ISBN 80-7178-198-3.

HORROCKS, Chris. Marshall McLuhan a virtualita. Vyd. 1. V Praze: Triton, 2002. 77 s. Postmodernistická setkávání ; sv. 12. ISBN 80-7254-269-9

JIRÁK, Jan – KÖPPLOVÁ, Barbara. Média a společnost: [stručný úvod do studia médií a mediální komunikace]. Vyd. 1. Praha: Portál, 2003. 207 s. ISBN 80-7178-697-7.

MANDER, J. Čtyři důvody pro zrušení televize. Vyd.1. Brno: Doplněk, 2000. 358 s. ISBN 80-7239-063-5.

MARTÍNEK, Zdeněk. Agresivita a kriminalita školní mládeže. Vyd. 1. Praha: Grada, 2009. 152 s. Pedagogika. ISBN 978-80-247-2310-5.

MACLUHAN, M. H. Člověk, média a elektronická kultura. Vyd.1. Brno: Jota, 2000. 415 s. ISBN 80-7217-128-3.

NAKONEČNÝ, Milan. Sociální psychologie. Vyd. 2., rozš. a přeprac. Praha : Academia, 2009. 498 s. Dostupné na internetu: . ISBN 978-80-200-1679-9.

PÁVKOVÁ, Jiřina. Pedagogika volného času: teorie, praxe a perspektivy mimoškolní výchovy a zařízení volného času. Vyd. 1. Praha: Portál, 1999. 229 s. ISBN 80-7178-295-5.

ŘÍČAN, Pavel – PITHARTOVÁ, Drahomíra. Krotíme obrazovku: Jak vést děti k rozumnému užívání médií. Vyd.1. Praha: Portál, 1995. 62 s. Rádcí pro rodiče a vychovatele. ISBN 80-7178-084-7.

SOVÁK, Miloš – EDELSBERGER, Ludvík – EDELSBERGER, Tomáš. Defektologický slovník. 3. upr. vyd., pod vedením Ludvíka Edelsbergera připravili Tomáš Edelsberger ... [et al.]. Jinočany : H & H, 2000. 418 s. ISBN 80-86022-76-5.

SUCHÝ, Adam. Mediální zlo – mýty a realita : souvislost mezi sledováním televize a agresivitou u dětí. Vyd. 1. V Praze: Triton, 2007. 168 s. Psyché ; sv. 49. ISBN 978-80-7254-926-9.

ŠEĐOVÁ, Klára. Děti a rodiče před televizí: rodinná socializace dětského televizního diváctví. Brno: Paido, 2007. 157 s. ISBN 978-80-7315-149-2.

THOMPSON, John B. Média a modernita: sociální teorie médií. Vyd.1. Praha: Karolinum, 2004. 219 s. Mediální studia. ISBN 80-246-0652-6.

VÁGNEROVÁ, Marie. Psychopatologie pro pomáhající profese. Vyd. 3., rozš. Praha : Portál, 2004. 870 s. ISBN 80-7178-802-3.

Elektronické zdroje

ČIHÁK, František. Dětská agresivita a poruchy chování. *Zdravotnické noviny* [Online] 2006, 15. <http://www.zdn.cz/clanek/priloha-lekarske-listy/detska-agresivita-a-poruchy-chovani-262084> (accessed Oct 20, 2010)

JANOUSEK, Jaromír. Sociálně kognitivní teorie Alberta Bandury. *Československá psychologie* [Online] 2005, 5, XXXVI. <http://web.ff.cuni.cz/~hosksaff/Janousek.pdf> (accessed Sept 22, 2010)

TĚTHALOVÁ, Marie. Děti napodobují televizní násilí. *Rodina* [Online] 2007. <http://www.rodina.cz/clanek5566.htm> (accessed Sept 29, 2010).

TUČEK, J. Ministerstvo informatiky ČR. Výzkum informační gramotnosti [Online] 2005. http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/micr/files/2585/prezentace_ig.ppt#295,32,Snímek 32 (accessed Sept 29, 2010).

VINAŘ, Oldřich. Chemie strachu, úzkosti a agresivity. *Vesmír* [Online] 1995, 2. <http://www.vesmir.cz/clanek/zli-a-hodni-chlapci-mez-neurotransmitery> (accessed Sept 29, 2010).

Seznam grafů

Graf 1 - Přehled respondentů podle pohlaví.....	39
Graf 2 - Přehled respondentů podle věku.....	39
Graf 3 - Věkové rozložení respondentů podle pohlaví	40
Graf 4 - Přehled respondentů podle bydliště.....	40
Graf 5- Přehled rodinného prostředí respondentů	41
Graf 6 - Povědomí rodičů o tom, co jejich dítě dělá na PC nebo sleduje v televizi ...	42
Graf 7 - Porovnání oblíbenosti počítačových her mezi chlapci a dívkami	43
Graf 8 - Porovnání oblíbenosti počítačových her mezi chlapci a dívkami	43
Graf 9 - Přehled oblíbených počítačových her mezi chlapci	44
Graf 10 - Přehled oblíbených počítačových her mezi dívkami	45
Graf 11 - Přehled oblíbených televizních stanic mezi dětmi	45
Graf 12 - Oblíbenost televizních pořadů mezi respondenty.....	46
Graf 13 - Přehled činností, které dělají děti, když se nudí	47
Graf 14 - Přehled aktivity/pasivity dětí na internetu	48
Graf 15 - Porovnání trávení volného času dívek a chlapců v týdnu.....	49
Graf 16 - Porovnání trávení volného času o víkendu podle pohlaví	50
Graf 17 - Celkový poměr trávení volného času dětmi v týdnu a o víkendu	50
Graf 18 - Přehled účasti dětí na sportovních nebo jiných druhích kroužků.....	51
Graf 19 - Frekvence docházení do kroužků	52
Graf 20 - Přehled doby trvání kroužků	52
Graf 21 - Přehled času tráveného sledováním televize (za den)	53

Seznam tabulek

Tabulka 1 - Přehled oblíbenosti počítačových her mezi dětmi	42
Tabulka 2 - Celkový přehled, co děti dělají, když se nudí.....	47

Seznam příloh

Příloha 1 – Dotazník rozdávaný žákům 4. a 5. tříd základní školy	61
Příloha 2 – Model vlivu sledování televize na agresi dítěte.....	64
Příloha 3– Práce s počítačem – potenciál počítačové gramotnosti.....	65

Přílohy

Příloha 1 – Dotazník rozdávaný žákům 4. a 5. tříd základní školy

1. Věk:

2. Třída:

3. Pohlaví: ☐ chlapec ☐ dívka

4. Bydlíš:

☐ ve městě ☐ na okraji města ☐ na vesnici

5. Bydlíš s:

☐ oběma rodiči ☐ jedním rodičem ☐ prarodiči ☐ někým jiným

6. Věnuješ se aktivně nějakému sportu nebo chodíš do nějakého kroužku po škole?

☐ ano ☐ ne

Pokud ano, jaký druh sportu nebo kroužku navštěvuješ?

.....

7. Kolikrát týdně sportovní oddíl nebo kroužek navštěvuješ?

☐ jednou týdně ☐ dvakrát týdně ☐ víc než dvakrát týdně

8. Jak dlouho sportovní nebo zájmový kroužek trvá?

☐ 1–2 hodiny ☐ 2 – 3 hodiny ☐ více než tři hodiny

9. Díváš se na televizi nebo pracuješ na počítači po 22. hodině?

☐ ano ☐ jen zřídka ☐ nikdy

10. Nejčastěji chodíš spát

v týdnu: ☐ mezi 19. a 20. hodinou ☐ mezi 20. a 21. hodinou ☐ po 21. hodině

o víkendu: ☐ mezi 19. a 20. hodinou ☐ mezi 20. a 21. hodinou ☐ po 21. hodině

11. Když se nudíš, tak

☐ hraji si s ☐ dívám se na televizi ☐ jdu ven ☐ učím se

☐ hraji hry na PC/herní konzoli ☐ dělám něco jiného – uved'

12. Jak trávíš nejčastěji víkend

☐ sportuji ☐ lenuším u TV nebo PC/herní konzole ☐ učím se ☐ výlety s rodiči
☐ venku s kamarády ☐ jinou aktivitou

13. Kolik času strávíš sledováním televize denně:

☐ méně než 2 hodiny ☐ 2-4 hodiny za den ☐ 4-6 hodin za den ☐ 6 a více hodin

14. Na jakou televizní stanici se nejčastěji díváš:

☐ ČT 1 ☐ ČT 2 ☐ ČT 4 ☐ NOVA ☐ NOVA CINEMA ☐ PRIMA
☐ PRIMA COOL ☐ jiná televizní stanice – uveď název

15. Jaké televizní pořady se nejčastěji sleduješ (můžeš zaškrtnout více políček):

☐ seriály ☐ komedie ☐ horory ☐ sci-fy ☐ detektivky ☐ sportovní pořady ☐ reklamy ☐ zprávy ☐ pohádky ☐ reality show ☐ hudební pořady
☐ soutěže

16. Nejčastěji se díváš na televizi:

☐ sám ☐ s rodiči ☐ s kamarády

17. Kontrolují rodiče, na co se díváš v televizi, co děláš na počítači nebo jaké hraješ hry?

☐ ano ☐ ne

18. Čemu v TV vůbec nevěříš a proč?

.....
.....
.....

19. Máš na internetu svůj blog nebo profil na facebooku či jinde?

☐ mám vlastní stránky ☐ mám vlastní blog
☐ mám profil na facebooku nebo jinde – uveď.....
☐ nemám nic

20. Hraješ hry na PC nebo na herní konzoli?

☐ PC ☐ Herní konzole ☐ Obojí

21. Jaké z těchto herních zařízení máš doma?

☐ Playstation 2 ☐ Playstation 3 ☐ X-Box ☐ Wii ☐ Nintendo DS ☐ PSP ☐ PC
☐ jiné– uveď.....

22. Jaké počítačové hry nejraději hraješ?

☐ bojovky ☐ sportovní ☐ logické ☐ skákačky/hopsačky
☐ adventury (dobrodružné) ☐ RPG ☐ strategické (RTS)
☐ střílečky ☐ jiný druh- uveď.....

23. S kým nejčastěji hraješ hry?

☐ sám ☐ s kamarády ☐ s on-line kamarády ☐ s rodiči

24. Čteš právě nějakou knihu? Pokud ano, uveď jakou.

☐ ano

☐ ne

25. Co děláš, když jsi z hraní her nebo práce na PC unavený/á?

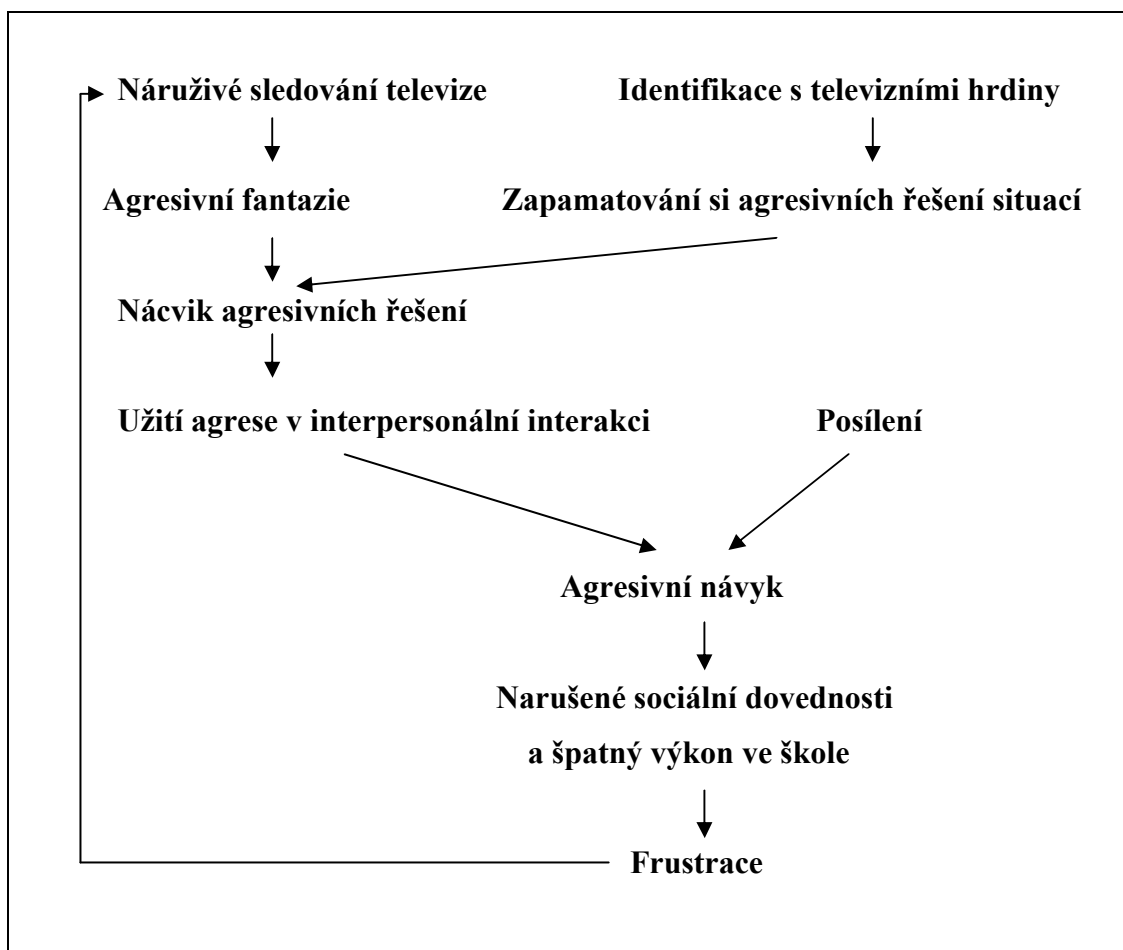
.....
.....
.....

26. Kdo je tvůj oblíbený hrdina a proč?

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

Příloha 2 – Model vlivu sledování televize na agresi dítěte

(Huesmann, 1986 in: Čermák, 1998)

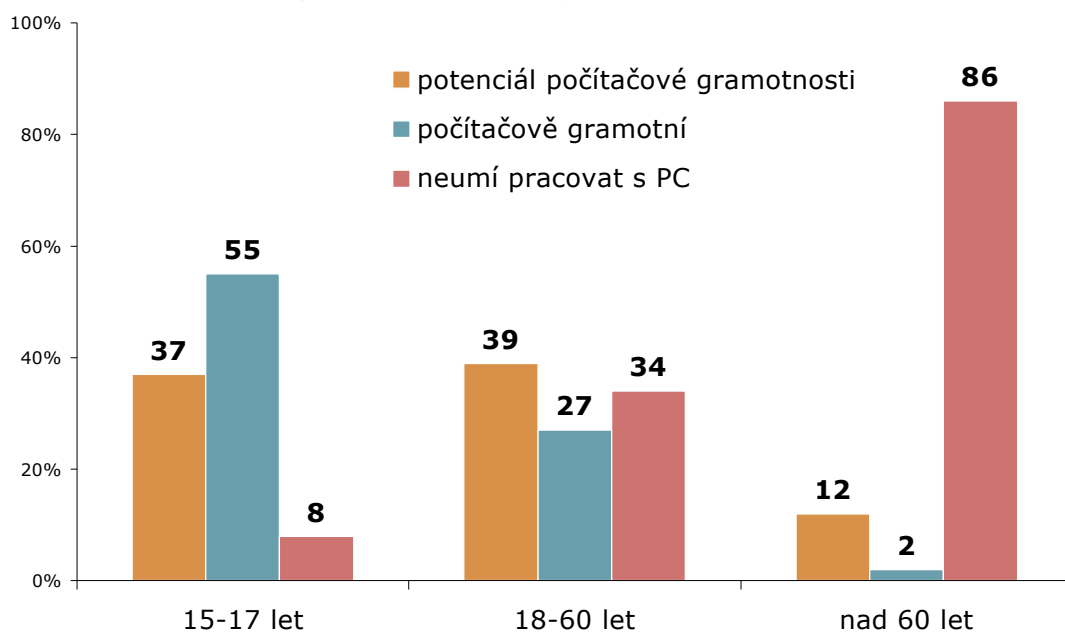
Příloha 3 – Práce s počítačem – potenciál počítačové gramotnosti

(Tuček, 2005)

Práce s počítačem - potenciál počítačové gramotnosti

ZÁKLAD: Všichni respondenti, n=16 344

POZNÁMKA: Procento respondentů ve věkové kategorii

ZDROJ: STEM/MARK, Výzkum informační gramotnosti 08/2005